Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 25 (1269) ГОД XXV БЕЛАСТОК 22 ЧЭРВЕНЯ 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

Прэзідыум IX з'езда БГКТ. Вядзе з'езд Янка Зенюк.

IX З'ЕЗД БГКТ

З першых хвілін работы чарговага IX Краёвага з'езда Беларускага грамадска-культурнага таварыства, што праходзіў **1 чэрвеня г.г.** у Беластоку, запанаваў настрой працавітасці і засяроджанасці. Яго запачаткаваў дагэтуляшні старшыня ГП БГКТ **М. Самоцік,** які адкрыў з'езд, прывітаў прыбыўшых на яго дэлегатаў і гасцей. На з'езд, між іншым, прыбылі старшыня ВК ФАН **С. Кудла,** сакратар ВК ПАРП **Ю. Пяхоўскі,** прадстаўнік адміністрацыйнага аддзела ЦК ПАРП **К. Мамак,** беластоцкі віцэваявода **З. Світай,** прадстаўнік грамадска-адміністрацыйнага дэпартамента Міністэрства ўнутраных спраў **С. Дэмянюк,** кіраўнік адміністрацыйнага аддзела ВК ПАРП **З. Рыбіцкі,** кіраўнік аддзела ўнутраных спраў Ваяводскага ўпраўлення **У. Канстанчук,** іншыя прадстаўнікі. Усіх іх дэлегаты з'езда прывіталі гарачымі апладысментамі.

На прапанову М. Самоціка дэлегаты паклікаюць прэзідыум з'езда з вядучых дзеячоў і актывістаў нашай арганізацыі, а старшынёю з'езда — **Я. Зенюка**. Першымі на трыбуну падымаюцца прадстаўнікі моладзі Бельскага і Гайнаўскага беларускіх ліцэяў, Бельскай пачатковай школы № 3. Пранікнутыя сардэчнасцю віншаванні ў адрас з'езда. Каб ён быў творчы і плённы. Гэтыя два аспекты для нас найважнейшыя ва ўсёй дзейнасці арганізацыі. Яно знайшло пацвярджэнне і ў факце прызнання групе дзеячоў БГКТ узнагарод. Сакратар ВК ПАРП **Ю. Пяхоўскі** Сярэбраны Крыж Заслугі ўручыў **М. Хлябічу,** залатыя знакі „Заслужаны для Беласточчыны" **М. Вішанку, В. Рудчыку** і **Я. Тапалянскай,** сярэбраныя — **Р. Місеюку** і **Я. Целушэцкаму.**

З'езд паклікае камісіі: мандатную, выбарчую і пастановаў. Гэтыя ўнутраныя органы з'езда забяспечваюць праўны яго ход і згоднасць са Статутам БГКТ.

Са справаздачным дакладам выступае М. Самоцік. Даклад быў дапаўненнем да раней высланых дэлегатам абшырных матэрыялаў аб дзейнасці БГКТ у гадах 1976-1980.

— Мінулыя чатыры гады былі плённымі ў дзейнасці таварыства, — падкрэслівае дакладчык. — Усе мерапрыемствы былі сумленнай працай для дабра ўсяго грамадства і патрэб нашай арганізацыі.

М. Самоцік прыпамінае асноўныя напрамкі дзейнасці БГКТ і важнейшыя дасягненні за справаздачны перыяд. Значнае месца ў ёй займала ідэйна-выхаваўчая праца. Яна была накіравана на развіццё патрыятычных пачуццяў, паглыбленне дружбы з Савецкім Саюзам і іншымі народамі сацыялістычнай садружнасці, умацаванне грамадскай дысцыпліны і беражлівасці да супольнай маёмасці, добразычлівых адносін паміж людзьмі. Таварыства асноўную

(Працяг на стар. 2)

Старшыня ГП М. Самоцік выступае з дакладам.

Дэлегаты і госці IX з'езда БГКТ.

БУГ У АГНІ

Я то крык аб дапамогу, з кожнай хвілінай усё цішэйшы і болей безнадзейны, пачулі толькі тады, калі спыніліся выбухі ад снарадаў, якімі гітлераўцы гэтага дня амаль безупынку абкладалі іх дот.

Каторы гэта ўжо дзень? Здаецца, што вечнасць. Толькі пасля многіх гадоў можна спакойна аб гэтым падумаць. З яго рахунку выходзіць, што найцяжэйшы, найбольш страшны быў сёмы дзень гэтай лютай вайны, якая толькі што пачыналася.

„Толькі пасля абстрэлу, — успамінае Іван Шыбакоў, — *таварышы выцягнулі мяне з гэтага калодзежа і занеслі ў агрэгатны адсек, дзе знаходзіліся таксама іншыя цяжэй параненыя байцы і афіцэры..."*

Было цёмна. Як у дамавіне. І сапраўды, знаходзіўся ён ужо на няўлоўнай мяжы жыцця і смерці. А можа толькі ляжаў без памяці... Раптам раздаўся страшэнны выбух. Аж затрасло тоўстымі жалезабетоннымі сценамі дота. Дзверы выскачылі з завесаў. У прабоінах зашыпеў агонь. Рваліся снарады, гарэў порах. Значыць, агонь знішчыў рэшткі баявых прыпасаў... Хтосьці енчыў, хтосьці крычаў, а пякучыя языкі агню паўзлі ўсё бліжэй і бліжэй... Страшэнны боль асляпіў яго.

„Хто і калі вывалак мяне з гарэўшага дота, я не памятаю. Апрытомнеў ужо звонку, побач дота, лежачы на зямлі. Балела галава. Паспрабаваў павярнуцца, каб што-колеч пабачыць. Найперш адчуў нясцерпны боль у грудзях і ў левай руцэ. Пераадолеў гэты боль і зразумеў, што я сярод параненых, што над намі стаяць немцы. Пазнаў сваіх байцоў: Пісарава і Вераб'ёва. Адзін з палонных капаў яму. „Гэта хіба для нас", — *шапталі параненыя. І я ў гэта таксама паверыў..."*

Так Іван Шыбакоў апісаў заканчэнне сваіх баявых дзеянняў у дотах над Бугам на старонках зборніка *„Буг в огне"*, а ў пісьме да мяне яшчэ ён дабаўляе:

„...Цяжка параненых, якія не змаглі ўжо самастойна рухацца, як Курачкін, якому абарвала бараду і сківіцу, а язык вісеў на кусочку скуры, як Пісараў, якому асколак разарваў жывот і мачавы пузыр, такіх фашысты проста дабівалі на месцы."

І малодшы лейтэнант Шыбакоў падрыхтаваўся таксама ўжо на смерць. Падумаў пра жонку, пра сына Юрку і пра двухгадовую дачушку Валечку. Дзе яны? Што з імі? Як будуць жыць без яго, без бацькі?

Немцы падагналі грузавыя аўтамабілі.

„З дапамогай сяброў, — піша Іван Шыбакоў, — *мяне пагрузілі на аўтамабіль і разам з іншымі запалоненымі байцамі адставілі на станцыю Сямяцічы ды кінулі ў нейкі хлеў...".*

Без яды і вады, без якой-колеч медыцынскай дапамогі.

„На другі дзень нас перавезлі за Буг у палявы нямецкі шпіталь і тут урэшце параненым зрабілі перавязку. А мне нават сшылі нос, разарваны асколкам, выцягнулі некалькі асколкаў з грудзей і левай рукі. Затым адправілі нас у лагер за горадам Бяла Падляшская."

Гэты горад (цяпер ваяводскі цэнтр) запісаўся трагічнымі ўспамінамі ў лёсе многіх тысяч савецкіх грамадзян, даўнейшых ваеннапалонных. На працягу чатырох гадоў вайны гітлераўцы ўтрымоўвалі тут сапраўдны лагер смерці. Быў гэта — паводле нямецкай тэрміналогіі — **шталяг 366/Z,** які з'яўляўся адным з філіялаў цэнтральнага ў гэтай акрузе лагера для ваеннапалонных у Седльцах, вядомага з дакументаў пад назвай **„шталяг-366".**

У энцыклапедычным даведніку *„Гітлераўскія лагеры на польскай зямлі"*, апрацаваным у Галоўнай камісіі па даследаваннях гітлераўскіх злачынстваў у Польшчы, на старонцы 97 чытаем, што першапачаткова гітлераўцы трымалі тут выключна савецкіх ваеннапалонных. Ноччу з 11 на 12 жніўня 1941 года 121 палонных наладзілі смелы пабег. 37 з іх гітлераўцы злавілі, 23 забілі і 32 паранілі. З простага падліку гэтых лічбаў вынікае, аднак, што 29 смельчакам усё ж пашчаслівілася вырвацца з рук катаў.

(Працяг на стар. 6)

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ДОЎГІ ВЕК МАШЫН

Прадоўжыць рэсурсы аўтамабіляў, трактароў і іншых машын — задача першага ў рэспубліцы навукова-тэхнічнага цэнтра па ўмацоўваючай тэхналогіі, які створан пры Акадэміі навук БССР. Беларускія вучоныя перадалі ўжо заводам высокаэфектыўныя лазерныя і плазменныя метады загартоўкі дэталей, дасканалыя прыёмы парашковай металургіі. Новы цэнтр дапаможа ўкараніць працэсы і спецыяльнае абсталяванне для ўмацавання дэталей машын у розных галінах прамысловасці.

ЛІДСКІЯ ЭМАЛІ

Патрэбнасці многіх аднатыпных прадпрыемстваў Расійскай Федэрацыі, Латвіі ў сыравіне для вырабу эмалей цяпер будзе забяспечваць Лідскі лакафарбавы завод. Новая магутная ўстаноўка разлічана на штогадовы выпуск 25 тысяч тон такіх рэчываў. Тэхналогіяй прадугледжана амаль поўная ўтылізацыя адходаў, што дазволіць значна знізіць сабекошт прадукцыі і павялічыць яе вытворчасць.

НЕ ЧУВАЦЬ ШУМУ ГАРАДСКОГА

Змяншэнне шуму на вуліцах, у жылых кварталах, на прамысловых прадпрыемствах — адна з асноўных задач комплекснага плана аховы навакольнага асяроддзя, які распрацаваны і ажыццяўляецца ў Мінску.

Пры ўдзеле вучоных, праекціроўшчыкаў, урачоў-гігіеністаў складзена шумавая карта горада. Усе яе асноўныя паказчыкі ўлічаны ў новым генеральным плане развіцця Мінска да 2000 года. У прыватнасці, на магістралях і ў кварталах прадугледжана будаўніцтва шумаахоўных жылых дамоў. У іх канструкцыях будуць выкарыстаны эфектыўныя гукаізалюючыя матэрыялы, у тым ліку і спецыяльныя пліты „акмігран", масавая вытворчасць якіх наладжваецца на прадпрыемствах рэспублікі.

КАЛЯНДАР

580 гадоў назад

24.6.1400 нар. І. Гутэнберг, нямецкі вынаходнік, стваральнік еўрапейскага спосабу друкарства рухомымі металічнымі літарамі.

80 гадоў назад

24.6.1900 нар. К. Чорны (М. Раманоўскі), беларускі савецкі пісьменнік.

28.6.1900 нар. Л. Кручкоўскі, польскі пісьменнік.

75 гадоў назад

25.6.1905 нар. П. Броўка, беларускі савецкі паэт.

55 гадоў назад

24.6.1925 быў заснаваны пасольскі клуб Беларускай сялянска-рабочай грамады.

35 гадоў назад

26.6.1945 быў падпісан у Сан-Францыска Статут ААН.

28.6.1945 створаны Часовы ўрад нацыянальнага адзінства.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

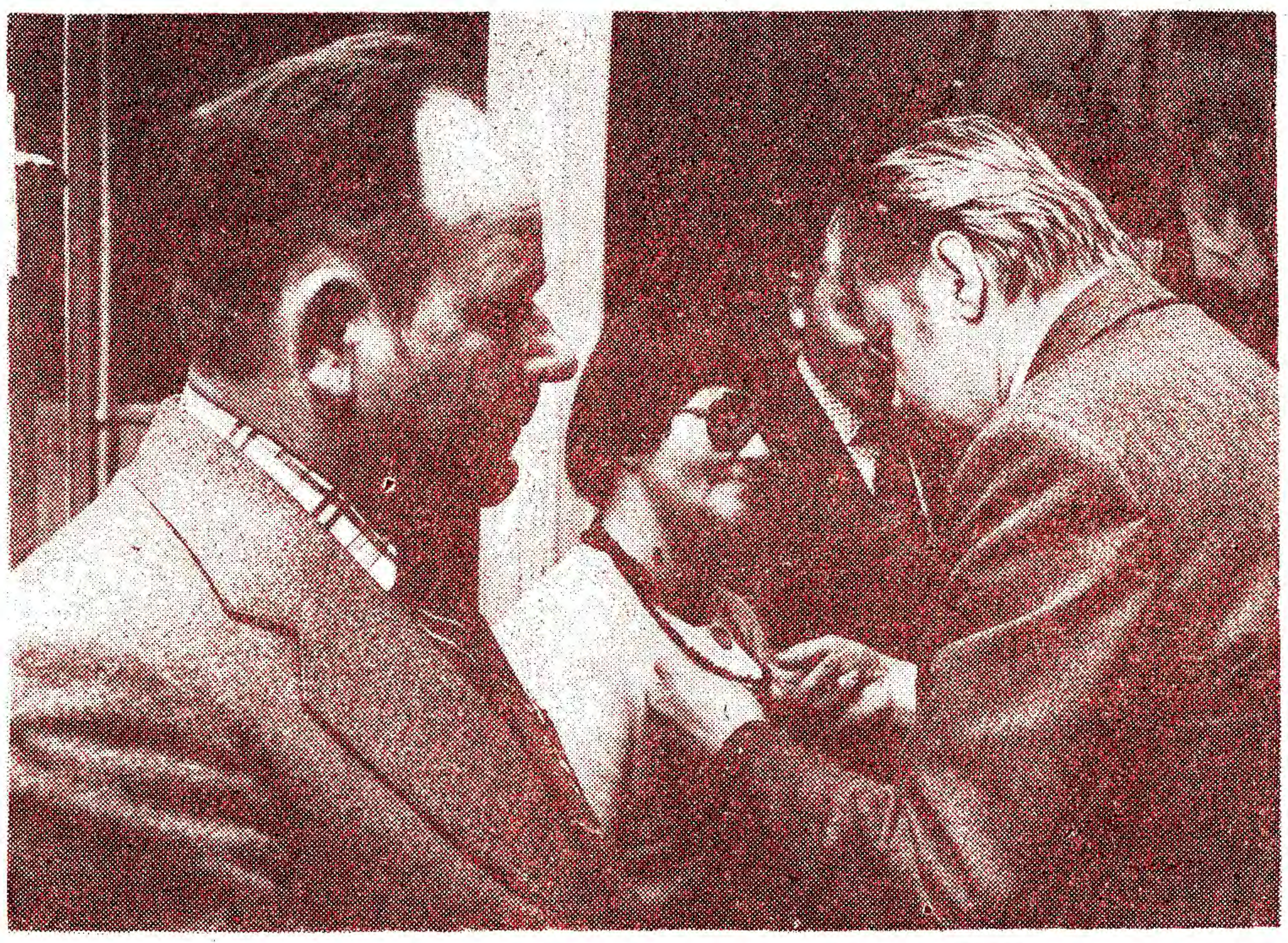
* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 104 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch". Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-950 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 990. Nakład 7.700 I-2

IX З'ЕЗД БГКТ

Сакратар ВК ПАРП Ю. Пяхоўскі ўручае групе дзеячоў БГКТ узнагароды.

(Працяг са стар. 1)

ўвагу адводзіла папулярызацыі роднай беларускай мовы і культуры, разбуджэнню ў беларускай меншасці ў Польшчы зацікаўлення да свайго мінулага, прагрэсіўных нацыянальных традыцый, заахвочвала да стварэння новых культурных каштоўнасцей. Ажыццяўляла гэта наша арганізацыя рознымі формамі дзейнасці: мнагалюднымі народнымі фэстынамі, песеннымі, тэатральнымі, чытальніцкімі і музычным конкурсамі, аўтарскімі сустрэчамі нашых літаратараў і журналістаў, канцэртамі, арганізаваннем выставак, урачыстых вечарын, дакладаў, нарадаў, экскурсій, вечароў адпачынку, публікацыямі на старонках „Нівы", „Беларускага календара" і іншымі мерапрыемствамі. У гэтай дзейнасці БГКТ атрымоўвала падтрымку і дапамогу ад шэрагу дзяржаўных і грамадскіх устаноў і арганізацый. У сваёй працы наша арганізацыя мусіла пераадольваць значныя цяжкасці, і было ў ёй нямала недахопаў. Нягледзячы на намаганні расшырыць нашу арганізацыю, лік членаў БГКТ у параўнанні з папярэднім з'ездам павялічыўся з 6125 усяго толькі да 6.298 чалавек, а колькасць гурткоў нават зменшылася з 186 да 178. Шэраг нашых гурткоў вядзе актыўную культурна-асветную дзейнасць, але многія гурткі не праяўляюць ніякай уласнай ініцыятывы. Патрэбна большая і кваліфікаваная дапамога гурткам і з боку інструктараў па розных формах аматарскага мастацкага руху і грамадскага актыву. Замала мы праводзім розных культурна-асветных мерапрыемстваў. Трэба, каб у ГП БГКТ працавалі высокакваліфікаваныя спецыялісты па розных відах мастацтва. Мы дагэтуль недастаткова працавалі над выяўленнем помнікаў беларускай матэрыяльнай культуры і надта слаба апекаваліся ёю. Не паклапаціліся пра выяўленне нашых народных умельцаў і папулярызацыю іх творчасці. Дагэтуль не патрапілі арганізаваць салідную сістэму збірання і захоўвання беларускай вуснай народнай творчасці.

— Але ўсё ж зрабілі мы не мала і з гонарам можам гаварыць пра добрыя вынікі нашай працы, бачым мы таксама яе недахопы і будзем іх выпраўляць, — заўважыў М. Самоцік і далей прадставіў найважнейшыя заданні, над ажыццяўленнем якіх павінна працаваць наша арганізацыя ў будучыя чатыры гады. Сярод іх: ажыццяўляць членамі БГКТ заданні, якія паставіла перад усёй краінай праграма VIII з'езда ПАРП; пашыраць дзейнасць, якая мае пазнавальна-выхаваўчую ролю, павялічваць лік членаў і гурткоў БГКТ, умацоўваць усю нашу арганізацыю; дапамагаць школам у забеспячэнні навучання беларускай мове; болей праводзіць мерапрыемстваў для дзяцей; гуртаваць ва ўсіх формах нашай дзейнасці як мага болей моладзі; паляпшаць арганізацыйна і павышаць мастацкі ўзровень усіх культурна-асветных мерапрыемстваў; шырока выкарыстоўваць у культурнай дзейнасці беларускі фальклор, збіраць, захоўваць, публікаваць і вывучаць яго; садзейнічаць далейшаму развіццю беларускага літаратурнага руху і інш..

Прадстаўленая з'езду справаздача Галоўнай рэвізійнай камісіі яе старшынёю **М. Хмялеўскім** дала ўдумлівы аналіз дасягненняў і недахопаў у дзейнасці ўступаючага Галоўнага праўлення і Прэзідыума БГКТ і паказала на шэраг істотных праблемаў, якімі павінна заняцца наша арганізацыя ў бліжэйшыя гады. Камісія запрапанавала з'езду адобрыць дзейнасць уступаючага Галоўнага праўлення. Дэлегаты аднагалосна прынялі гэтую прапанову.

Старшыня мандатнай камісіі **А. Карпюк** у сваёй справаздачы паведаміў, што на 112 выбраных дэлегатаў прымае ўдзел у з'ездзе 80 чалавек, і згодна са Статутам БГКТ IX з'езд з'яўляецца правамоцным. Варта дадаць, што апрача дэлегатаў у з'ездзе ўдзельнічала больш за 50 запрошаных гасцей.

У прывітальным слове з'езду ад імя

(Працяг на стар. 4)

Старшыня ВК ФАН С. Кудла ля выстаўкі выданняў БГКТ.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве"

Пастанова IX з'езда БГКТ ● Спяваюць школьнікі ● Дарога праз жыццё ● З парад „Арцыпастуха" ● Як Якім пану служыў ● Гісторыя белавежскіх ваўкоў ● Толькі грыва відаць ● Вандалы ● Чалавек не з жалеза ● Весткі з Бельска, Крывяціч, Белавежы, Нарвы, Відава, Гайнаўкі, Дубіч Царкоўных, Новаберазова ● Калі сніцца вяселле ● Кастусь засмучаны ● Песня „Рязанские мадонны".

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 22 VI — 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rol. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleranka „Złota kaczka" — pol. film fab. 9.50 Sport i piosenka — pr. rozr. 10.20 Antena. 10.45 Świat, który nie może zaginąć. 11.40 Dziennik. 11.55 Rol. rozm. 12.25 Teodor Parnicki — film dok. 13.20 Klub sześciu kontynentów. 14.10 Dla młodych widzów. 14.45 — 10 pytań o CSRS — rozstrzygnięcie konk. 15.00 Los. dużego lot. 15.15 Koncert życzeń. 15.55 Tele-echo. 16.55 Opera. D. Verdi „Falstaff". 17.35 Chłopak i dziewczyna — fr. film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Finał mistrzostw Europy w piłce nożnej. 22.25 W domu najlepiej, czyli Brusikiewicz schow — pr. roz.

Poniedziałek 23 VI — 9.00 Teleferie TDC. 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Ped. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wakacje w kręgu rodziny. 17.15 Niespokojna miłość — odc. IV pt. „Maria" — film fab. TV CSRS. 18.35 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. Narodziny miasta. 21.50 Świat i Polska. 22.35 Dziennik. 22.50 Lektury.

Wtorek 24 VI— 9.00 Kino Teleferii — Podróż za jeden uśmiech — odc. V i VI — filmu fab. TP. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Klub Seniora. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wakacje w kręgu rodziny. 16.55 Klinika zdrowego człowieka. 17.20 Małe Kino — filmy anim. 17.40 Sonda. 18.05 Królik Bugs przedstawia — ameryk. film anim. 18.30 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Filmoteka arcydzieł — Sokół maltański — ameryk. film fab. 22.00 XYZ — cz. I. 22.30 Dziennik. 22.45 XYZ — cz. II. 23.15 Wieczór profesorów.

Środa 25 VI — 9.00 Teleferie najmłodszych. 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Ped. 15.55 Obiektyw 16.15 Dziennik. 16.30 Wakacje w kręgu rodziny. 16.55 Los. Ekspress i Małego Lot. 17.05 Dom i my. 17.20 Skarbiec. 17.45 Transkrypcje pieśni Chopina. 18.00 Mam pomysł. 18.30 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu. 20.10 Konkrety. 21.40 Fest. Pios. Pol.w Opolu — benefis Z. Laskowika. 22.30 Poglądy. 22.45 Dziennik.

Czwartek 26 VI — 9.00 Teleferie — Nieobozowe lato oraz „Wojna planet. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wakacje w kręgu rodziny. 17.30 Filmy reklamowe. 17.35 Opowieść żołnierska. 17.55 Poligon. 18.20 Lekarz i dzi. 18.30 Turystyka i wypoczynek. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Komisarz Moulin — odc. pt. „Odpływ" — film fab. TV fr. 21.45 Pegaz. 22.30 Dziennik. 22.45 Antykwariat.

Piątek 27 VI — 9.00 Teleferie, w tym „Wakacyjne kino najmłodszych" i „Cudaczek". 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Ped. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wakacje w kręgu rodziny. 16.55 Melodie. 17.25 Studio Młodych. 17.45 Czterdziestolatek — odc. XX pt. „W obronie własnej czyli polowanie" — film. TP. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Świat, który nie może zaginąć. 21.10 Ex libris. 21.30 Małe kino. 22.05 Dziennik. 22.20 Proscenium.

Sobota 28 VI — 15.05 Pr. dnia. 15.10 Magazyn lotniczy. 15.35 Studio Młodych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Studio — 8. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Pogoda dla bogaczy — odc. XIII. 21.10 Studio 8 c.d. (js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 20 VI — 8.05 Film ser. 18.55 Film ser. 20.35 Koncert. 21.55 Koszykówka. ZSRR — Włochy.

Sobota 21 VI — 8.05 Film ser. 11.55 Koncert. 14.55 Nie do wiary. 15.55 Filmy anim. 18.10 Spektakl. 21.30 Puchar ZSRR w gimnastyce art.

Niedziela 22 VI — 13.00 Film fab. 14.45 Koncert. 16.30 Filmy anim. 17.00 Panorama międzynar. 17.45 Koncert życzeń. 19.00 Klub podróży. 20.35 Koncert. 21.40 Puchar ZSRR w gimnastyce art.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Dora nadaje — węg. 24—25. Imperium namiętności — jap. 26—27. Uśmiech — USA 28—29.

Bielsk Podl. Wyspa skazańców — meksyk. 23—25. Tajemnica stalowego miasta — czes. 26—27. Barocco — fr. 28—29.

Czeremcha Odrażający, brudni, źli — wł. 24—25. Pięć wieczorów — radz. 28—29.

Czyże Wierna żona — fr. Wrześniowa eskapada — rum. 25—29.

Gródek Prawdziwe życie Drakuli — rum. 28—29.

Hajnówka Król cyganów — USA 23—24. Fedora — RFN 27. Porwanie Sawoi — pol. 28—29.

Michałowo Skarb na wyspie — rum. 24—25. Romans jakich wiele — wł. 26—27. Milioner — pol. 28—29.

Mielnik Szantaż — ang. 25. Szczęki — USA 28—29.

Milejczyce Zdjęcie na pamiątkę — buł. Czyje to prawo — węg. 25—29.

Narew Ostatni z Floksnerów — norw. Colargol i cudowna walizka — pol. 25—29.

Narewka Okupacja w 26 obrazach — jug. Przygody Picassa — szwedz. 25—29.

Nurzec Nie ma mocnych — pol. 24—25. Miłość Adeli H. — fr. 26—27. Wściekły — pol. 28—29.

Orla Zerwane cumy — pol. Edukacja specjalna — jug. 25—29.

Rajsk Aria dla atlety — pol. Gang Olsena na szlaku — duń. 25—29.

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

Беларуская ЛІТАРАТУРА — Алякандр Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА IV

Прабыванне ў Пецярбурзе знайшло ў аўтабіяграфічных матэрыялах Купалы станоўчую ацэнку. Атмасфера вялікага горада, культурнае жыццё, розныя літаратурныя плыні і арыентацыі — усё гэта не магло не ўплываць на маладога Купалу, які паехаў у гэты горад вучыцца.

У 1913 годзе Купала пакінуў Пецярбург і пераехаў у Вільню. Тут пачаў працаваць у рэдакцыі „Нашай нівы". Праз год Купала стаў „афіцыяльным і фактычным" рэдактарам часопіса, які быў галоўным цэнтрам і органам тагачаснай беларускай ідэі адраджэння. Варта падкрэсліць, што Купала як рэдактар „Нашай нівы" прычыніўся да ўзмацнення і крышталізацыі нацыянальнага аблічча тыднёвіка. Характар „Нашай нівы" з 1914-1915 гадоў, тады, калі кіраваў ёю Купала, запярэчвае крытыкам, якія стараліся супрацьставіць беларускіх пісьменнікаў, у тым Купалу, „нацыяналістычным" кіраўнікам „Нашай нівы". Справа ў тым, што Купала належаў да групы найвыдатнейшых кіраўнікоў газеты і ў ніякім выпадку не можам супрацьставіць яго ідэалогіі гэтага перыёдыка.

У палове 1915 года, калі ў выніку наблежэння да Вільні руска-нямецкага фронту „Наша ніва" была канчаткова закрыта, Купала паехаў у Маскву, дзе паступіў у народны універсітэт Шаняўскага.

У Маскве 23 студзеня 1916 года Купала ажаніўся з Уладзіславай Станкевіч. У гэтым жа годзе сужонства Луцэвічаў пераехала ў Мінск. Часы былі вельмі цяжкія. Трывала вайна, яе бязлітаснае полымя пустошыла Беларусь. Утрыманне ў такой сітуацыі не было простай справай. Прыходзілася займацца тым, што абяспечвала элементарнае існаванне.

Купала паступіў старшым рабочым у „Дорожно-строительны отряд". Была гэта паўвайсковая фармацыя, якая займалася будовай мастоў і дарог.

Летам 1916 года фармацыя Купалы была накіравана ў Полацк, а пазней у Віцебск. Дысцыпліна і праца ў атрадзе былі не лёгкімі. І таму гэты перыяд у жыцці паэта трэба залічыць да найбольш скамплікаваных. Частыя пераезды з месца на месца, кепскія кватэрныя ўмовы, аправізацыйныя цяжкасці — усё гэта ўскладняла жыццё Купалы.

У другой палове 1917 года Купала апынуўся ў Смаленску. Тут яго застала Кастрычніцкая рэвалюцыя. Такім чынам закончыўся акрэслены перыяд у жыцці пісьменніка і яго краіны.

Ужо на падставе прыведзеных фактаў бачым, што, мабыць, у беларускай літаратуры не многа было пісьменнікаў, якіх лёс так кідаў бы з месца на месца, як гэта бачым у жыцці Купалы. Дзесяткі розных мясцін у Беларусі, Літве, Расіі — гэта тыя прыстанішчы, у якіх пасяляўся і якія пакідаў Купала.

БЕЛЬСКАЯ АСВЕТА

Бельск моцна вырас. Стаўся другім па велічыні асветна-выхаваўчым цэнтрам у Беластоцкім ваяводстве. Тут працуе 21 школа (4 пачатковыя школы, 6 прафесіянальных, 2 агульнаадукацыйныя ліцэі, 7 ліцэяў і тэхнікумаў прафесіянальных і пасляліцэальныя прафесіянальныя студыі). Асветна-выхаваўчую дзейнасць вядуць школьная бурса (500 месцаў), музычная школа і 5 прадшколляў, філіял Ваяводскай педагагічнай бібліятэкі.

У гэтым годзе ва ўсіх школах горада вучылася 5956 вучняў, з гэтага 2395 у пачатковых, 883 — у ліцэях і 2678 — у прафесіянальных. Каля 500 працаўнікоў бельскіх прадпрыемстваў і жыхароў вёсак вучылася ў звышпадставовых школах для працуючых. У прадшколлях было 767 дзяцей.

Улады горада і раёна заўсёды клапаціліся, каб моладзь, якая вучыцца ў бельскіх школах, асабліва ў прафесіянальных, здабывала адукацыю, патрэбную для гэтага раёна. Дзеля гэтага былі ўведзены некаторыя змены ў сістэме навучання. І так: 1 верасня 1978 г. пачалі больш моладзі прымаць у будаўляныя школы. Перасталі прымаць моладзь у тэхнікум сельскагаспадарчай рахунковасці: спецыялістаў у гэтай галіне было даволі.

У 1978/79 г.г. у групе сельскагаспадарчых школ былі ўведзены новыя напрамкі навучання: школа механізацыі сельскай гаспадаркі, сельскагаспадарчы тэхнікум і звышліцэальная студыя, спецыяльнасць — вырошчванне раслін і гадоўля жывёлы.

Ад 1 верасня 1979 г. у групе прафесіянальных школ былі арганізаваны новыя спецыяльнасці для патрэб прадпрыемства „Унітра" і тэкстыльнага прадпрыемства „Каро". У той час пачала працу звышліцэальная студыя агульнай электрамеханікі.

Ідзе падрыхтоўка, каб ад 1 верасня 1980 г. у групе будаўляных школ адкрыць новыя напрамкі навучання, звязаныя з будаўніцтвам. Разважаецца таксама магчымасць, каб павялічыць набор вучняў у школы, якія б вучылі спецыялістаў для патрэб прадпрыемства электралітычных кандэнсатараў.

Цяперашняя колькасць і арганізацыйны стан бельскага школьніцтва адпавядае патрэбам горада і раёна. 98% выпускнікоў пачатковых школ вучыцца далей у рознага тыпу школах, якія выпускаюць кадры для будаўніцтва, сельскай гаспадаркі, прамысловасці, гандлю і паслуг, службы здароўя і сацыяльнай апекі.

Сцяпан Трафімюк

На IX з'ездзе БГКТ. *„Беларускі магазін" беластоцкага радыёвяшчання (Віктар Рудчык), як заўсёды, праяўляе аператыўнасць. Ёсць добрая нагода запісаць вядомага паэта — „белавежца" Віктара Шведа.*

Фота З. Лянкевіча.

КНІЖНАЯ ПАЛІЦА

„ПАДАРОЖЖА НА КРЭСЫ"

Пад такім загалоўкам паявіўся нядаўна зборнік рэпартажаў Анны Строньскай. Гэта вынік яе паездак па Варміі, Мазурах, Падляшшы. Прыгожая простая мова, якую аўтар збліжае да мовы сваіх герояў, вобразы прыроды, мясцовыя звычаі. На вобразе паасобных людзей раскрывае яна цэлыя карціны быту данага асяроддзя, яго праблемы, сацыяльна-бытавыя ўмовы, культуру. Кожны рэпартаж — гэта свайго роду кадр з жыцця. Але толькі кадр, толькі адбіццё. Аўтар у яго не ўмешваецца. Не прабуе вучыць жыцця, не прабуе кіраваць ім. Апрача дробных каментарыяў, аўтар не робіць ніякіх вывадаў.

Вялікая частка змешчаных у зборніку рэпартажаў прысвечаная Беласточчыне, а асабліва Белавежы з яе пушчанскімі краявідамі. Падарожнічае аўтар па паасобных пушчанскіх вёсках, заглядае ў сялянскія хаты, услухоўваецца ў расказы аб розных здарэннях, пазнае фальклор і абраднасць. Даволі многа месца адводзіць самому ваяводству, а асабліва яго гаспадарчым зменам, якія леглі ў аснову выхаду з-пад эпітэту „Польшча Б", якім свайго часу прыкрылі Беласточчыну. Шырока прадстаўляе яна сам горад Беласток, які называе вясковым горадам. Удакументоўваючы такую назву прадстаўляе яго насельніцтва, узнімае справу міграцыі з вёскі ў горад.

Чытаючы гэтыя рэпартажы, родзіцца аднак адно пытанне — ці часам аўтар не глядзеў, асабліва на вёску, толькі праз прызму паасобных адзінак, праз прызму разваленай хаты ці саламянай страхі? Відаць гэта, калі прадстаўляе яна яе сацыяльны бок. Часта адсутнічае недахоп аднясення да новага. І чытач можа вынесці ўражанне, што вёска на Беласточчыне затрымалася ў мёртвым пункце, не развіваецца гаспадарча. Але прагаліна гэтая гіне, калі аўтар паказвае ваяводства ў цэласці.

Anna Strońska, Podróż na kresy, Pojezierze, Olsztyn — Białystok 1979.

М. Шаховіч

З маёй званіцы

Ну і прыгода!

— Чаго вы, кабеткі, такія вясёлыя? — запытаўся я ў рагатаўшых жанчын. — А вось чаму. Паслухай, — пачала вясёлая Нюрка расказ.

Было гэта ў таргова дзень. Паўнюткі цягнік, ледзь валачэцца. Вязе ён людзей з працы, з рынку. У адным вагоне такі натоўп, што носа не ўсадзіш. Полкі заваленыя пакункамі. Найбольш вязуць вясковыя жанчыны. Паслухай толькі. То вайна будзе, то света канец. Каб ведаў — і сам што-небудзь купіў бы. Адна жанчына купіла мукі з 10 кілаграмаў. Палажыла на полку, сама села насупраць і час ад часу кідае вокам на тую муку.

Трэба ж было, каб пад той мукой сеў прыгожа апрануты мужчына. Пэўна гарадскі. Усё на ім парадачкам ляжыць. Фарсун.

Аж тут цягнік раптоўна затармазіў. Адны на другіх людзі пападалі. Мука звалілася на элеганціка, разбілася на плячах і рассыпалася па нагавіцах. І праклінаў жа ён усіх і ўсё. Каб не іншыя, цётку растрос бы. Супакоілі яго. А самі давай чысціць касцюмчык чалавеку. Толькі як яго ачысціш? Смялейшыя пачалі хіхікаць. Млынаром называць. Бяда толькі цётцы ад мукі.

Аж тут і рада знайшлася. — Ведаеце, пане, — кажа найсмялейшая, — найлепш будзе, калі вы скінеце нагавіцы. Во тады мы іх вытрасем. — Здурнела баба, — агрызнуўся чалавек. — А куды я дзенуся? — Куды, куды? Некудыкайце, можаце ў нужніку пачакаць. Так ён і зрабіў. Сядзіць ён там, дзе яму не хочацца, і чакае. Толькі часам пытае, ці хутка. А наша цётачка выцірае нагавіцы. Пацяшае, што ўжо хуценька. І вось жанчыне завітала ў галаву думка, каб так іх праз акно аб цягнік вытрасці. Доўга не думаючы, так і зрабіла. А вецер, як бы на гэта чакаў, свавольнік. Вырваў нагавіцы і закруціў у паветры. Жанчына толькі крыкнула і больш не магла нічога сказаць. Як п'яная падыйшла да жанчын і прастагнала. Ратуйце, людочкі, вецер нагавіцы ўзяў, канец мне. Што рабіць? — мудра адказалі жанчыны. — Зараз будзе прыпынак. Вылазьце, а мы скажам, што вы прапалі. А дамоў другім цягніком прыедзеце. — Але з ім што будзе? — шкадавала жанчына. — Не бойцеся за яго. Ён жа мужчына!

— А што, ці ж не смешная гісторыя? — А ці гэта хоць праўда? — запытаў я. Бачылі гэтае? — Мы то не бачылі, але мы чулі. — То дзякуй Богу. Не хацеў бы я быць на яго месцы. То ж і смешна ад людзей і што жонцы скажаш? Да смерці не паверыць. Бо і як жа тут паверыць? Ці ж не?

Г. Мароз

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ

Душа

Згодна з перакананнем людзей, паміранне — гэта пераход у іншы свет. Бытуе яно з давен-даўна ў розных культурах. Складанне ў магілу памершага ежы, прылад, якія былі самымі неабходнымі пры яго жыцці, з'яўляецца доказам веры ў замагільнае жыццё. У чалавека смяротнае толькі цела, ніколі душа. І далейшы яе быт не што іншае, як разлік з таго ж зямнога жыцця. Гэтакую афарбоўку ўнесла хрысціянская рэлігія.

Памёр чалавек. Нястала сярод жывых аднаго блізкага. Але засталося перакананне, што не расталіся з ім назаўсёды, што ў будучым чакае іх сустрэча. Дзе знаходзіцца ў чалавека душа і што гэта такое? Шматлікія інфарматары розных мясцовасцей — і з Галадоў, і з Макаўкі, і з Малешаў і з Заблудава, і з Мілейчыц, і з Вярхлесся цвердзяць адно, што душа — гэта тое, што падтрымоўвае цела пры жыцці, а знаходзіцца яна ў крыві чалавека. І смерць з'яўляецца ні чым іншым, як аддзяленнем душы ад цела. Якраз гэтае і ёсць галоўным матывам хаўтурных песень. Добра. Чалавек памірае. Што ж тады дзеецца з душою? Ці яна назаўсёды пакідае сваю хату, сям'ю? Да шасці тыдняў, як сцвярджаюць З. Грыгарук і Х. Васілюк з Галадоў, яна яшчэ ходзіць тымі мясцінамі ды дарогамі, якімі хадзіў чалавек за жыцця. Наведвае сваю гаспадарку. Шэсць тыдняў — гэта сорак два дні. Як правіла, пасля сарака дзён ад смерці ў царкве адпраўляюць абедню. Пасля яе, як гавораць людзі, душа адыходзіць на той свет. Пакуль аднак адыдзе, знаходзіцца яна ў хаце. Памяшчаецца яна пад абразамі, у тым куце, дзе пакойнік ляжаў на покуці. Некалі абразы ўпрыгожвалі ручнікамі. Вось пад гэтымі ручнікамі і было месца пасялення душы. „Да дзевяці дзён, — гавораць у Кошках, — душа аплаквае ўсе дарогі, якімі чалавек хадзіў за жыцця. Заходзіць у клуню, заглядае ў хлявы. Пацвярджэнне гэтага знаходзім таксама ў Малешах, а доказам тое, што пасля дзевяці дзён ад смерці закупляюць там у царкве абедню.

Ці душа толькі ходзіць, ці ў нейкі спосаб уздзейнічае на жывых, дапамагае? Сігналам таго, ці памершы будзе наведваць сям'ю, з'яўляецца пагода ў час пахавання. Ёсць перакананне: калі, прыкладна, падае дождж ці снег, дык значыць, што памёршы шкадуе свету, з якім разлучыўся. Магчыма, што нечага за жыцця ён яшчэ не дакончыў, а вельмі хацеў гэта зрабіць, магчыма, што пакінуў малых дзяцей. У народзе кружыць маса расказаў адносна наведвання, асабліва памершай маці, сваіх дзяцей. Вось прыклад запісаны ва ўспомненай вёсцы Кошкі. Памерла адна маладая жанчына. Асіраціла маленькае грудное дзіця. Бацька, зразумела, даглядаў яго, але дзіцяці патрэбнае было матчынае малако. Было яно яшчэ надта ж маленькае і не магло нічога іншага есці. Многія прарочылі яму смерць, але дзіця зусім добра гадавалася. Не худзела, расло. Усё роўна быццам бы нехта карміў. І бацька пачаў пільнаваць. Параілі яму, каб узяў грамнічную свячу і, калі пачуе, што нехта ў хаце ёсць, запаліў яе. Так і зрабіў. Калі запаліў свячу, заўважыў, што ля калыскі сядзіць яго памершая жонка і калыша дзіця.

Але не толькі прыходзіць маці да дзіцяці. Шмат ёсць расказаў, калі прыходзіць памершы гаспадар. Абыходзіць ён сваю гаспадарку, заглядае да жывёлы, ідзе ў стадолу рыхтаваць ёй ежу.

Адначасова ёсць перакананне, што нельга памершых выклікаць, нельга наракаць на іх і нельга смерці атоесамліваць са злачынствам, што быццам з іх

(Працяг на стар. 4)

АДГАЛОСКІ

ЧЫТАЛІ З ХВАЛЯВАННЕМ

Нельга без хвалявання было чытаць ўспаміны Ады Чэчуга пад загалоўкам „Дзіцячыя, негаючыя“. На памяць прыходзіць кніжка „Ніколі не забудзем“ (запісаныя апавяданні беларускіх дзяцей з часоў апошняй вайны), якую апрацаваў вядомы беларускі празаік Янка Маўр.

Ада Чэчуга мае лёгкае пяро і вялікі талент, яе ўспаміны напісаны па-мастацку і не горш ад найслаўнейшых нашых пісьменнікаў.

Нямала чытаў я розных успамінаў, нават вялікіх людзей, і шчыра хачу прызнацца, што бывалі нуднаватыя. А вось Ада Чэчуга напісала хвалююча і шчыра пра свае дзіцячыя гады ў час вайны. І чытаеш яе ўспаміны з вялікім хваляваннем.

Гэта добры прызнак, што яшчэ маладая жанчына рашыла напісаць пра свае дзіцячыя гады і апублікаваць гэта ў „Ніве“. Пісаць тады трэба, калі памяць свежая і здароўе добрае. Бо чалавек стары, калі яму 70 год, можа і не справіцца з такой адказнай працай, як успаміны з дзіцячых год. І памяць падводзіць і здароўе. Я лічу, што гэта каштоўная пазіцыя ў нашай беларускай ваеннай публіцыстыцы.

М. Панфілюк

ХТО СА МНОЙ, ПАДНІМІЦЕ РУКІ!

„Я не Яцэк Грын, не музыкант“ — піша Васіль Петручук, калі дзеліцца сваімі ўражаннямі з агляду беларускай песні. „Я просты аматар“ — тлумачыцца ён. Ды вось я хачу сказаць, што такіх аматараў па нашай краіне ёсць шмат раскіданых. Толькі што гэтай шматлікай групе вялікіх сімпатыкаў беларускай песні не ўсім шчасліўіцца пабываць на такіх аглядах, аб якіх піша В. Петручук. І калі ласка, дарагія ў ГП і „Ніве“, хачу выказаць сваю думку ў гэтай тэме. Менавіта, такія агляды трэба фільмаваць і паказваць іх у кожную хвіліну. Можна б выкарыстоўваць і ў тэлебачанні. Проста гэта дасканалы дакумент, які ніколі не страціць сваёй вартасці. Трэба паказаць, што мы спевакоў не прывозім з заграніцы, а маем сваіх — родам з Беласточчыны. Мне не давялося іх чуць на аглядзе. Незалежна ад гэтага, я, як жыхар беларускай вёскі, ведаю, што ёсць чым захапляцца. У апошні час на маю долю выпала шчасце паслухаць спевы жаночага калектыву з Райска, аб якім хачу толькі сказаць два словы: прыгожа спяваюць!

Валянцін Семянюк

(Працяг са стар. 3)

Душа

боку. Тады памершым на тым свеце вельмі цяжка. І яны будуць прыходзіць. Вось, прыкладна, здарэнне з ваколіц Макаўкі, што ў гміне Нараў. У адной сям'і было многа дзяцей і памёр бацька. Жонка памершага моцна наракала, што муж пакінуў на яе столькі дзяцей. Нават кляла яго. І той пачаў прыходзіць. Жонка моцна перапалохалася. І нехта ёй падказаў, каб напісала яна на паперы запытанне, чаго ён ад яе хоча. Пасля гэтага той перастаў прыходзіць.

Калі пры справах душы чалавека, нельга прамінуць маўчаннем самабойцаў і няхрышчаных. Душа першых, згодна з перакананнем, адразу ідзе ў пекла. Калі да памершага натуральнай смерцю адносіліся з пашанай і яго пазнейшае наведванне не было небяспечным, дык самабойцы выклікалі страх. Іх заўсёды баяліся. Месца самабойства было месцам розных страшных здарэнняў, асабліва вісельніка. Але гэтаму будзе прысвечаны асобны адрэзак. Калі рэч ідзе пра душу няхрышчанага, а асабліва дзіцяці, бо з ім найчасцей гэта прыключалася, дык была яна зданая на блуканне. Не мела яна месца. Калі душа памершага малога дзіцяці, але дзіцяці ахрышчанага, станавілася анёлам, то ў другім выпадку лётала яна агеньчыкам. Лётала датуль, пакуль нехта не назаве яе Адамам або Евай.

Усё гэта аднак павязанасці памёршага з зямным жыццём — наведванне, дапамога. Што дзеецца з душою на тым свеце і які гэты замагільны свет? Аб гэтым наступным разам.

Міхась Шаховіч

Арцыпастух

Зала была запоўнена сялянамі ды не абыякімі! Кожны з іх меў дыплом спецыяліста, кожны лічыўся майстрам сельскагаспадарчай вытворчасці.

А ён устаў і заявіў:

— Я — пастух...

Прысутныя адгукнуліся смехам, бо сапраўды трудна было паверыць, што гэты чалавек гаворыць праўду. Яго заяўленню пярэчыў выгляд. Яшчэ за маёй памяці быць пастухом абазначала быць найгоршым, найбяднейшым.

А ён спакойна перачакаў смех і яшчэ дабавіў:

— Я арцыпастух Беластоцкага ваяводства.

І тут ужо смеху не было. Уступіў ён месца нарастаючаму зацікаўленню і звычайнай сялянскай недаверлівасці.

Крыху пазней я даведаўся, што гэты **„арцыпастух“** з'яўляецца па адукацыі **магістрам інжынерам** і шмат гадоў працуе ўжо ў **Ваяводскім цэнтры сельскагаспадарчага прагрэсу,** дзе займаецца рацыянальным выкарыстаннем зялёных угоддзяў. Гэта **Францішак Прышмонт.**

—Адносна спраў зараз найбольш актуальных, — пачаў ён, — раю ўсім сялянам закладаць сілас травы, рыхтаваць **сенакішонку.** Гэта вам напэўна аплоціцца, бо паслухайце:

— з адной тоны сена пад відам **сенакішонкі** можна атрымаць 262 літры малака,

— з адной тоны сена, высушанага пры дапамозе паветранага вентылятара — ужо 190 літраў малака,

— з адной тоны сена, падрыхтаванага на казлах — 160 літраў малака,

— і з адной тоны сена, пакінутага, як дагэтуль у нас найчасцей практыкуецца, на пакосе, каб на сонцы прасохла, каровы змогуць выпрадукаваць ужо ледзь 80 літраў малака.

Вось бачыце, дзе схаваны нашы ашчаднасці! Калі прыняць, што ва ўмовах Беластоцкага ваяводства 1 гектар сенажацяў дае больш-менш ад 6 да 8 тон сена, дык не цяжка палічыць, колькі каштоўнага малака не пападае ў конаўкі жывёлаводаў і не трапляе на скупачныя пункты.

У гэты момант у зале стала зусім ціха. Гэтыя вопытныя сяляне, якія ахвотна прымяняюць у сябе ўсялякія навінкі, зразумелі, што варта паслухаць гэтага пастуха. А ён гаварыў:

— Столькі я хацеў сказаць аб сенакішонках. Варта памятаць, — дадаў пасля кароткай хвіліны роздуму, — што яна з'яўляецца ў тры разы больш вартасным кормам, чымсьці звычайнае сена. А зараз пра ўгнаенні. Перш за ўсё заахвочваю сялян да прымянення на сенажацях высокіх дозаў **азоту.** Найбольш рэнтабельная норма — гэта 300-360 кілаграмаў хімічна чыстага рэчыва на 1 гектар сенажацяў або пасбішчаў. Пры такім узроўні мінеральнага ўгнаення можна атрымаць з гектара звыш 500 цэнтнераў зялёнай масы. Я асабіста, — дадаў ён, — ведаю такіх гаспадароў у наваколлі Бельска, якія дабіліся яшчэ вышэйшага ўраджаю з гектара.

Тут ужо ў зале адчувалася недаверлівасць. 500 цэнтнераў травы з гектара? То ж нават кукурузы не заўсёды столькі бывае! Аднак „арцыпастух“ са званнем магістра інжынера гаварыў з такім перакананнем, што трудна было не паверыць у яго словы.

— Пры высокім узроўні азотных угнаенняў, — амаль не спыняючыся працягваў ён сваю лекцыю, — неабходна памятаць аб іншых кармавых патрэбах травяністых раслін, у першую чаргу пра **фосфар.** Бо ў чым тут справа? А вось у тым, што калі ў кармах выступіць недахоп фосфару, будзе яго замала таксама ў крыві жывіны, а гэта аўтаматычна адмоўна адаб'ецца на яе здольнасці да разроду, значыць, будуць клопаты з зацяленнем кароў, а яловая карова, самі ведаеце, надаецца толькі на мяса, а не да гадоўлі.

Ён павёў вачыма па зале. Усе чакалі на яго далейшыя вывады. Дык гаварыў:

— Ну, вядома, нельга забываць і пра **калій,** значыць, пра **потас.** Тут справа ўжо крыху болей складаная, бо лёгка можна ўсё перадобрыць. Варта аднак памятаць аб гэтым, што каб атрымаць прынамсі 100 цэнтнераў зялёнай травы з аднаго гектара, неабходна прымяніць 200 кг потасу, значыць, не менш чым 7 мяшкоў солі патасовай на гектар сенажацяў. Толькі патасовыя ўгнаенні нельга даваць у адной дозе. Іх трэба раздзяліць прынамсі на тры часці, каб расліна не пераелася потасам, каб яго не было больш, як 4 працэнты ў саставе кармавых адзінак. Бо тады выступіць у траве недахоп **магнія,** што ў кароў адаб'ецца паяўленнем цяжкіх паносаў і другіх хваробных недамаганняў. Калі потас прымяняем на пасбішчы, тады трэба памятаць і аб тым, што каровы самі пакідаюць там нейкіх 80 кілаграмаў чыстага потасу на кожным гектары.

Ён на хвіліну спыніў сваю лекцыю і, падумаўшы, дадаў:

— І яшчэ адно: прымяняць гной на сенажацях! Гэтага ў нас амаль зусім не наглядаецца. А толькі ў натуральным гноі знаходзяцца **мікраэлементы,** неабходныя дзеля таго, каб паша была паўнавартасная. Іншага спосабу на папаўненне гэтых мікраэлементаў няма...

Слухаў я яго і думаў: як жа цяжка зараз быць пастухом! Дзе ж гэты час, калі бацька даваў у рукі кій, а маці вешала праз плячо даматканую торбачку з лустай хлеба, кусочкам сала і бутэлькай малака ды абое выганялі сваё дзіця ў поле разам з кароўкамі. Азот, фосфар, калій, мікраэлемент... Хто пра іх тады чуў?

А вось гэты „пастух“ са званнем магістра інжынера гаворыць яшчэ і яшчэ, а ўсё важнае, бо вядзе да ашчаднасці, да разумнага гаспадарання. Аб гэтым аднак ужо іншым разам.

Віктар Рудчык
фота аўтара

З аднаго гектара добра ўгноенай сенажаці можна атрымаць звыш 500 цэнтнераў зялёнай масы травы.

IX З'ЕЗД БГКТ

Сардэчныя віншаванні ад моладзі.

(Працяг са стар. 2)

ВК ПАРП, ВК ФАН, Беластоцкага ваяводы З. Рыбіцкі выказаў ацэнку дзейнасці БГКТ і „Нівы“.

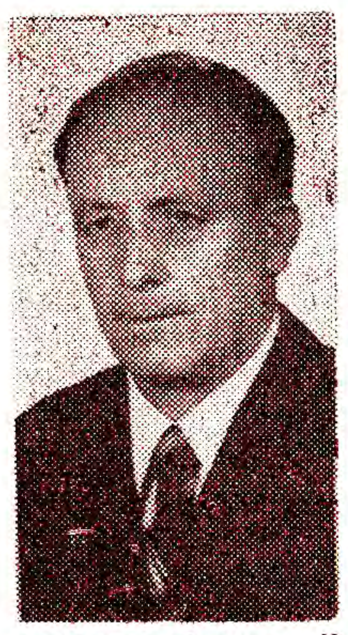
Прадстаўнік ЦК ПАРП К. Мамак у сваім выступленні падкрэсліў паважную ролю БГКТ у рэгіёне і ўклад яе членаў у ажыццяўленне багатай праграмы грамадскага і гаспадарчага развіцця Народнай Польшчы, што была прынята VIII з'ездам ПАРП. Пажадаў далейшых плённых вынікаў у дзейнасці нашай арганізацыі.

У адрасаваным IX з'езду БГКТ лісце дырэктара грамадска-адміністрацыйнага дэпартамента Міністэрства ўнутраных спраў **Е. Зарэмбы,** зачытаным прадстаўніком гэтага дэпартамента С. Дэмянюком, побач з высокай ацэнкай дзейнасці нашай арганізацыі, між іншым, гаварылася: „Ваша таварыства можа ганарыцца вялікімі дасягненнямі ў задаваленні культурных патрэб сваіх членаў і ўмацаванні сувязей брацкага сужыцця насельніцтва беларускага паходжання з польскім насельніцтвам“.

Дыскусія была канструктыўная, выступаючыя ў ёй адобрылі дасягненні БГКТ, па-дзелавому крытыкавалі недахопы ў працы таварыства, уносілі істотныя і прадуманыя прапановы, прапікнутыя шчырым клопатам пра разнастайныя важныя справы ў дзейнасці нашай арганізацыі. У дыскусіі выступілі: **А. Іванюк, А. Баршчэўскі, А. Карпюк,**

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Казімір Якубоўскі

Працуе на гайнаўскім малочным заводзе сыраварам ад 1962 года. Дабіваецца высокай якасці прадукаванага сыра. Працавіты, добрасумленны, адказны. Ветлівы ў адносінах да людзей. З'яўляецца вопытным спецыялістам. Ён — узор для маладых работнікаў, пачынаючых працу. За выдатныя поспехі дырэкцыя ўжо многа разоў яго ўзнагароджвала. **(яц)**

СЯМЯЦІЧЫ БУДУЮЦЦА

Зараз у Сямяцічах пражывае амаль 11 тысяч чалавек. Жыллёвая спулдзельня мае 26 шматсямейных будынкаў — блокаў. У бягучым годзе плануецца аддаць у карыстанне 9 жылых будынкаў. Да 1982 года будуць разбудоўвацца жыллёвыя пасёлкі „Сады" і „Тарасы", а пазней вялікі пасёлак „Усход" на 10 тысяч жыхароў. Перспектыва Сямяціч да 1990 года — спулдзельня мае павялічыць свае рэсурсы на 1150 жылых кватэр. Расце таксама пасёлак аднасямейных дамоў. Цяпер налічвае ён іх больш 140. Запланаваны ён на 400 дамоў. Жыхарам тутэйшых пасёлкаў вельмі патрэбны гандлёвыя і паслуговыя павільёны, прадшколлі і дзіцячыя яслі. Так ужо ёсць, калі прыбывае жыхароў, [illegible] і жыллёвае будаўніцтва не ідзе ў пары з пабудовай іншых неабходных аб'ектаў.

Такія камплікацыі ўзнікаюць усюды там, дзе амбіцыі і патрэбы апярэджваюць магчымасці поўнай іх рэалізацыі. Пры ўсім тым варта адзначыць, што колькасць насельніцтва за мінулыя 12 гадоў амаль падвоілася (у 1968 годзе ў Сямяцічах пражывала 6 тысяч асоб).

(яц)

ЦІКАВІНКА

ВЕДАЙ СВАЮ РАДАСЛОЎНУЮ

Мала хто добра ведае сваю радаслоўную. Часцей за ўсё вядома гісторыя роду ад другога, трэцяга „калена". Нядаўна ў балгарскім горадзе Габраве быў створаны цэнтр па вывучэнню радаслоўных. Было ўстаноўлена, напрыклад, што нашчадкаў роду Гылыбавых налічваецца амаль 1300 чалавек. Жывуць яны ў 33 гарадах і 25 вёсках. У родзе — 20 блізнят. Адбылася сустрэча нашчадкаў роду — з усіх канцоў краіны ў Габрава з'ехалася каля 700 чалавек.

У апошнія гады ў Габраўскай акрузе адбылося 15 такіх сустрэч.

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

ЦАЛАВАЦЬ, ЦІ НЕ ЦАЛАВАЦЬ?

Перш за ўсё прашу прабачэння ў „Пастаяннага чытача", што суну нос не ў свае справы. Ён жа звяртаўся з заклікам да Дзядзькі Кваса. Ну, але, што ж ты зробіш, калі і я хачу дакінуць свае тры грошы ў дыспут „Цалаваць — не цалаваць".

На пытанне можна было б адказаць коратка: хочаш — цалуй, хочаш — не цалуй. Жанчынам і так на гэтым не залежыць. Або не ўсім залежыць. А так, увогуле, то апрача нас, нідзе жанчынам не сліняць рук. Лепшая палова чалавечага роду сама на гэта не дае згоды. А ў нас не здараецца, каб жанчына вырвала руку ад „гідкіх" вуснаў, хоць часта ў самой рукі не да цалавання.

„Пастаянны чытач" скардзіцца на жонку сябра, што не дала пацалаваць руку. Гэтая жанчына заслугоўвае вялікай пашаны. У яе чалавечы гонар. Яна не любіць, каб перад ёй поўзалі. Не ведаю, ці яна беларучка, ці ў яе рукі мазолістыя. Але кожныя працоўныя рукі заслугоўваюць пашаны. Тым больш рукі маршчыністыя, мазолістыя. Аднак і нас, тых, каму даводзіцца цалаваць жаночыя рукі, трэба крыху шанаваць. Я за тое, каб быць ветлівым. Хочацца, каб нехта аба мне добра адазваўся. Але той самы „я" сотні разоў дакараў сябе за дурноту і кляўся, што ніводнае рукі не пацалуе, бо многія жанчыны жывуць не ў згодзе з мылам і вадою. Каб дарма не малоць языкам, прывяду некалькі прыкладаў. Мо яны абароняць мяне перад атакай прыгожага полу.

1

Знаёмая прыгожая жанчына прадае ў спажывецкай краме. Зайшоў я за хлебам, прывітаўся, хацеў пацалаваць у ручку. Ды смурод, які нёсся ад гэтай ручкі, не дазволіў данесці яе да губ. Адчуваў сябе па-дурному. Ці не па гэтай прычыне прадаўшчыца ўцякла з нашага пасёлка?

2

Закончыўся сход рэнтыстаў. Стаім — чалавек дзесяць — гатовы ўжо развітацца. Ажно падходзіць да нас пані С. і падае ўсім па чарзе руку. І ўсе, па чарзе, гэтую руку сліняць, бо ж гэта даваенныя чыноўнікі, усе джэнтльмены. І я, дэмакрат, пляснуў сваімі губамі ў іх сліну; каб дагадзіць пані С., не быць горшым ад джэнтльменаў. А пасля пляваў цэлы вечар.

3

Сустрэў я колішняга сябрука. Многа год не бачыліся. Сябар запрасіў мяне дахаты. Пазнаёміў з жонкай. Селі ў крэслы. Гаспадыня вазілася ў кухні, а малое дзіця поўзала па падлозе і... ўпэцкалася ў сваіх адходах. Гаспадыня ўзяла пялёнку, выцерла дзіцё, а пасля далоняй вышліфавала дзіцячую поппку. Пасадзіла яна дзіцё зноў на падлогу, а сама, на маіх вачах, пачала кроіць хлеб. Можаце сабе ўявіць, як я ўспрыняў гасціну.

4

Вялікі фэст. Сабраліся людзі з многіх вёсак. Маліліся ўсю ноч і ўвесь наступны дзень. Ці ж за столькі часу чалавек утрымае рукі ў чысціні? Прыйшлі гасцяваць, дзе і я быў. Бачу, распранаюцца і, ойкаючы ад стомы, сядаюць, дзе хто можа. Брудныя ад пылу. І пах ад іх не надта. Ні адна душа не мые рук. Думаю: „О не, не дарую. Будзьце вы ўсім целам брудныя, але рукі памыеце". І кажу:

— Ну, цёценькі, давайце будзем мыць рукі!

Умыў толькі сам.

5

Горад. Віла. Панадворак. Муж з жонкаю цёгаюць вугаль. Прывіталіся, увайшлі ў вілу. Багацце! Прыйшоў госць, трэба даць чарку. Яна, медсястра, выцерла рукі фартухом і пачала рэзаць шынку, а ён — выцершы нож абганавіцы — хлеб.

Я „выкруціўся" недахопам часу і не прыняў гасціны.

За прыклады ручаюся, але ніколі не скажу, што ўсе жанчыны брудныя. І таму чыстых цалуйце, а брудных не. Найлепш, відаць, было б так: мужчына прыкідваецца, што хоча пацалаваць ручку, а жанчына прыкідваецца, што вырывае яе. А не, дык так, як робіць гэта адна мая знаёмая: так энергічна падае руку, што ў кожнага цалавальшчыка кроў з губ цячэ.

Урэшце анекдот. Сустракаецца кавалер з дзяўчынай. Вітаюцца, ён цалуе яе ў руку. Пацалаваў і пытае:

— Таня, ты сёння мылася?

— Не.

— Ох, ты какетка.

Сорам і нам: мужчыны часта таксама баяцца мыла і вады.

З нізкім паклонам (у бок жанчын).

Васіль Петручук

Працавітыя людзі

У Васількоўскай гміне 17 вёсак. Дзейнічае ў іх звыш 50 спецыялістычных гаспадарак і 12 сялянскіх вытворчых калектываў. У групе спецыялістычных гаспадарак 25 з іх гадуе малочнае і ўбойнае быдла і дзесяць гадуе свіней. Усе яны закончылі пабудову абораў, хлеўняў, куратнікаў і цяпліц. У мінулым годзе спецыялістычныя гаспадаркі і вытворчыя калектывы прадалі на пунктах скупкі сельскагаспадарчых прадуктаў на суму 34 мільёнаў злотых. Для параўнання, гэта амаль 60% агульнай вартасці ўсіх прададзеных сельскагаспадарчых прадуктаў у гміне.

Да самых працавітых і вопытных гаспадароў-спецыялістаў належаць: Ян Арцішэўскі з Навасадаў, Станіслаў Гаймовіч з Гараднянкі, Генрык Санчык з Дамбровак і Міраслава Кісель з калоніі вёскі Рыбнікі — усе яны спецыялізуюцца ў свінагадоўлі, Баляслаў Валюк з Юроўцаў (ён спецыялізуецца ў гадоўлі ўбойнай рагатай жывёлы), Вітальд Кулікоўскі і Здзіслаў Глінка (абодва з Асовічаў) ды Мечыслаў Галава і Караль Яварoўскі (абодва з Юроўцаў) — усе яны спецыялізуюцца ў гадоўлі дойных кароў. Усе яны з сельскагаспадарчай падрыхтоўкай. **(яц)**

Васіль Садоўскі, народны ўмелец з Васькой, прыехаў на з'езд са сваімі зубрамі.

В. Ласкевіч, Ю. Туронак, А. Барташук, М. Гайдук, А. Красько, В. Швед, М. Вішанка, М. Панфілюк і Я. Кірызюк, (Матэрыялы з выступленняў гасцей і дэлегатаў апублікуем у наступных нумарах „Нівы").

Старшыня выбарчай камісіі **С. Трафімюк** прадставіў з'езду склад новага Галоўнага праўлення БГКТ у ліку 45 асоб і Галоўную рэвізійную камісію — 5 асоб. Дэлегаты аднагалосна выбралі запрапанаваны склад абодвух органаў нашай арганізацыі. (Поўны склад выбраных з'ездам уладаў БГКТ апублікуем у наступным нумары „Нівы").

У часе перапынку новапаклікaнае Галоўнае праўленне выбрала сярод сваіх членаў 9-асабовы Прэзідыум на чале са старшынёй **М. Самоцікам,** а Галоўная рэвізійная камісія выбрала свайго старшыню — **М. Хмялеўскага.**

Старшыня камісіі пастаноў **В. Склубоўскі** прадставіў прапанову абшырнай праграмы дзейнасці БГКТ на гады 1980-1984. З'езд аднагалосна прыняў яе для выканання.

У заключным слове старшыня ГП БГКТ М. Самоцік звярнуўся да ўдзельнікаў з'езда і ўсіх членаў і прыхільнікаў нашай арганізацыі з заклікам актыўна ўключыцца ў выкананне агульнадзяржаўных планаў і ажыццяўлення прынятай на з'ездзе багатай праграмы дзеяння БГКТ.

І. Снарскі
Фота З. Лянкевіча

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

У СУСЕДЗЯЎ

Вёска Даўнева пад Каралёвым Мостам — ад нас каля дваццаці кіламетраў. І ўся наша ваколіца называе яе Дойнава. Таму, калі я трапіў у гэтую вёску і даведаўся з таблiцы яе афіцыйную назву, вельмі здзівіўся. То ж век пражыў і не ведаў, як называюцца суседзі! Пытаю тады сустрэчнага тубыльца:

— Калі ж гэта, дзядзька, вы змянілі назву сваёй вёскі?

— А мы, — кажа дзядзька, — яе не мянялі: здаўна пішацца наша вёска Даўнева, а называецца Дойнавам.

— Чаму ж, — гавару, — народ так упарціцца?

— А хто яго ведае, — адказвае.

— Аднак, відаць, не без прычыны, — кажу.

Дзядзька падумаў і адказаў:

— Я калісь чуў ад старых, што нас таму Дойнавам празвалі, што мы, маючы дрыгвястае пасбішча, у мокрае лета не прыганялі кароў дадому, тамака яны днявалі і начавалі, на балоцечку, а нашыя бабы кладкамі туды хадзілі, тамака кароў даілі, а малако дамоў насілі. Таму і Дойнавам назвалі. А ці праўда гэта, хто ведае.

Меўшы час, ёсць аб чым падумаць. Тым больш, што вёска пабудавана пастарасвецку. Над гасцінцам, дзе павінна быць вуліца, аднабочна, тыльным бокам да дарогі, адна каля другой, стаяць клуні. Хлявы і хаты на панадворках. Гароды ўпіраюцца ў дрыгву ракі Плоскі. Думка: гэта ж якраз месца для яцвягаў, загубленае сярод дрыгвы і колішняй пушчы. Тут лёгка схаваць свой дабытак і самому пазбегнуць смерці ці палону. Нават двайную назву вёскі лёгка расшыфраваць. Дапусцім, літоўцы, якія занялі гэтую зямлю, выявілі вёску з ацалеўшымі яцвягамі. Яцвягі па-літоўску „дайновы". Потым назва толькі рэтушавалася. Я падзяліўся думкай з субяседнікам і папрасіў яго назваць прозвішчы аднавяскоўцаў. У асноўным канчаліся яны на „іч". Некалькі было на „скі". Ніводнага з падабенствам балцкіх гаворак.

— А вас, даражэнькі, як зваць? — пытаю.

— А мяне, — кажа, — зваць Коркус. Міхась Коркус.

— Вось, — кажу, — калі вылезла шыла з мяшка! Цяпер не выкрунецеся. Вы і з'яўляецеся бясспрэчным патомкам ваяўнічых яцвягаў.

— Мо і так, — адказвае дзядзька, — але не пахожа, бо чаго, чаго, але ваяўнічасці то я зусім пазбаўлены. Не маю нават сэрца парсюка закалоць, наймаю суседа. Кралёў, гусей, курэй то ўжо жонка рэжа.

— Веру, — кажу, — у вашу мяккасардэчнасць. Я сам такі ж. Але гэта не доказ. Ваяўнічасць існуе розная. Часам найбольш цвёрды генерал менш даб'ецца (мячом і агнём), чым „мірны" дыпламат. Таму дыпламат — той самы ваяка, што і генерал, розніца ў н'юансах. А ваша ваяўнічасць якраз у тым, што ў працягу доўгіх вякоў датрымалі да нашага часу назву вёскі, і нават прозвішча. Заслугоўваеце пашаны, як і вашыя прашчуры... Ці ў вас ёсць стары і новы могільнік?

— Не, — у нас могілкі адны, у Каралёвым Мосце, у адным месцы праваслаўныя і каталіцкія. З давен-даўна сумесныя. Сумесна жывем, сумесна і хаваем.

„Што старана, то навіна" — думаю. У недалёкай Заблудоўшчыне такога пахавальнага звычаю няма. Хоць і жывем паміж сабой згодна, сябруем, гасцюем, роднімся, аднак могілкі адасобленыя. Толькі ў Міхалове яны ў адным арэале, абнесеныя супольным плотам. Толькі ў нядаўніх гадах паміж праваслаўнымі і каталіцкімі нябожчыкамі вырасла высокая сцяна — мур з дзікага камення.

— Ну і к чаму гэта? — спытаў Міхась Коркус.

— К чаму? Я і сам, калі ўпершыню ўбачыў гэтую загароду, паставіў такое ж пытанне першаму сустрэтаму міхалоўцу. Няйначай, трапіў не на дурня, бо пачуў адказ:

— Сцяну паставілі таму, што ў міхалоўцаў больш грошай, чым розуму.

Дзядзька Квас

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Л. прадаў Н. прыватнай умовай пляц. Н. пабудаваў на пляцы дом. Тым часам выявілася, што Л. не быў уласнікам пляца, а ўласнік Х. патрабуе ад Н., каб ён або пакінуў дом або плаціў яму за карыстанне домам, бо паколькі пляц належыць яму, то і дом з'яўляецца яго ўласнасцю. Ці Н. мусіць плаціць за свой дом і ці Л., які, не маючы права, прадаў пляц, не павінен адказваць за гэта?

АДКАЗ: Па закону будынкі, пабудаваныя на чужым пляцы, з'яўляюцца ўласнасцю таго, чый гэта пляц. Х. з'яўляецца ўласнікам дома і можа патрабаваць або апаражнення дома і пляца, або заплаты за іх карыстанне. Н. можа падаць у суд на Х., каб суд перанёс уласнасць пляца на Н. за адпаведную плату. Рашэнне суда ўрэгулюе канчаткова ўласнасць пляца і дома, якая дагэтуль не была ўрэгулявана, паколькі прыватная ўмова куплі пляца і так не пераносіла ўласнасці пляца на Н., нават калі б Л. быў уласнікам. Да гэтага неабходная была натарыяльная ўмова. Адносна Л., які прадаў чужы пляц, то Н. можа патрабаваць звароту грошай, якія той атрымаў за пляц. Калі б пасля таго, як Н. падасць у суд, уласнік патрабаваў праз суд апаражнення пляца або заплаты за карыстанне з дома і пляца, Н. можа патрабаваць спынення гэтай справы да часу вырашэння яго патрабавання.

Фота па заказу

IRENA SANTOR

Заказвала Ірэна Кузьма з Адногі.
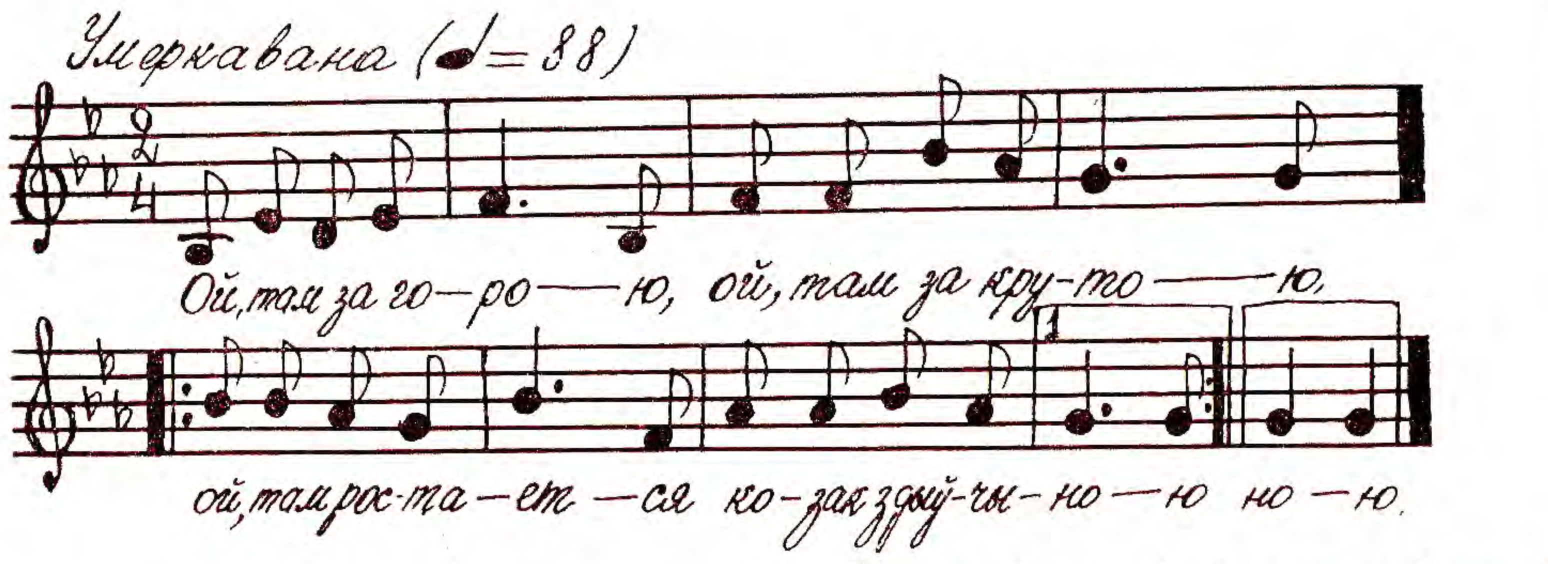
Вер-не-вер

Дарагі Астроне! Пішу да цябе першы раз і хачу, каб ты адгадаў мой дзіўны сон. Сніцца мне, што я быццам выходжу замуж. Стаю нібыта на кухні. Бацюшка дае нам абручальныя кольцы і не перакладае тры разы, так як трэба, а надзеў адразу. Свайго партнёра я не бачу, ён як бы за мглой. Аднак не агледзелася, што ў мяне на галаве хустка, а замест доўгай сукенкі нагавіцы. Я хуценька выйшла з кухні і пабегла ў другі пакой, каб надзець белую сукенку, якую мне дала калісьці сяброўка. Знайшла і надзела, а вэлюм зрабіла з белай фіранкі. Тут я ўбачыла, што ў мяне чорныя туфлі, і падумала, што будуць яны відаць, але пачалі сходзіцца госці (я ўбачыла сваячку з нашай вёскі і пачула голас маёй хрэснай маці) і я хутчэй пабегла нібыта на кухню ці ў царкву, дзе стаяў мой партнёр. На гэтым я прачнулася. Напішы хуценька, што гэта значыць.

Ірэна

Ірэна! Хуценька — у пякарні, аднак на сон адказваю. Нешта табе ў тваіх справах не павязе. Вынікнуць нейкія непрыемнасці. Аб гэтым сведчыць твой шлюб, нагавіцы замест сукенкі, пасля памятая сукенка, якую дала табе калісь сяброўка, не падыходзячыя да белай сукенкі чорныя туфлі. Можа чакае цябе сварка з тваім хлопцам...

Астрон

Фальклор

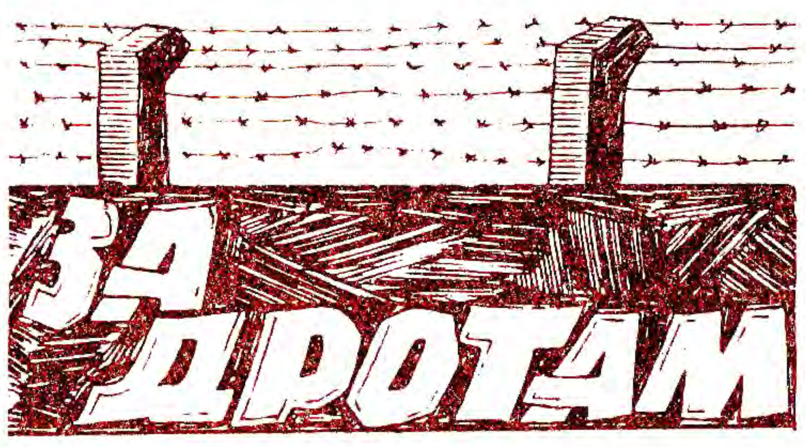
ЛЮБОЎНАЯ

Ой, там за горою, ой, там за крутою,
ой, там ростается козак з дыўчыною.)*
Козак од'їзджае, дывчына вмовляе:
— Вэрныся, козачэ, Бог тэбэ скарае!)*
— Сам я й добрэ знаю, што й мае караты —
чырыз ворожэнькі мушу спокідаты.)*
Тые ворожэнькі — то блізкі сусіеды,
ны дают ходыты, дыўчыны любыты.)*
Як мы кохаліся, нас люды ны зналі,
тэпэр розышліся, як ты чорны хмары.)*
Як мы кохаліся чырыз дорожэнькі,
тэпэр розышліся чэрэз ворожэнькі.
тэпэр розышліся чэрэз ворожэнькі.

Ад Ніны Такаюк, 1924 г. нараджэння, вёска Мікулічы гм. Мілейчыцы, запісаў у снежні 1979 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

*) радок паўтараецца.

(Працяг са стар. 1)

За дротам

У адным толькі бялападляшскім лагеры, як сведчаць дакументы, ад месяца жніўня 1941 года да ліпеня 1944 года ад голаду і холаду памерла нейкіх 3000 ваеннапалонных. Іх брацкія магілы знаходзяцца ў недалёкім лесе.

Іван Шыбакоў хіба не трапіў у шталяг 366/Z. Яго, здаецца, накіравалі ў спецыяльны лазарэт, які гітлераўцы таксама ў Бялай Падляшскай наладзілі для параненых ваеннапалонных. Першапачаткова — інфармуе даведнік *„Гітлераўскія лагеры"* — гітлераўцы пасадзілі тут 632 асобы, але ўжо ў кастрычніку 1941 года знаходзілася іх там аж 3132.

„Па прычыне неадпаведных санітарных умоў хворыя масава гінулі. Хавалі іх на могільніку ля вуліцы Ральнічай, дзе знаходзіцца пахаваных нейкіх 9 тысяч ахвяр гітлераўскага злачынства".

Івану Шыбакову гэты гітлераўскі лазарэт запомніўся вось так:

„...Нас даглядалі, — піша ён, — *запалоненыя нашы лекары ў Брэсцкай крэпасці. Медыкаментаў не было. Перавіўку рабілі папяровымі бінтамі. Сярод нас былі параненыя і абгарэўшыя. Многа іх памірала...*

Пад канец ліпеня ўсіх нас, хто змог ужо крыху трымацца на нагах, перагналі з Бялай Падляшскай у агульны лагер Сухазебры..."

Сухазебры. Гэта вёска, цэнтр гміны ў цяперашнім Сядлецкім ваяводстве. Нейкіх 45 кіламетраў напрамік у заходнепаўднёвым напрамку ад Сямяціч. Лагер для ваеннапалонных у афіцыйнай тэрміналогіі — „шталяг 366 — тайльлягер Б", знаходзіўся між шашой і чыгуначнай дарогай з горада Саколаў Падляшскі ў горад Седльцы, пераважна на пясочных палях вёсак Сухазебры і Сухазебрская Воля. Плошча лагера, якая займала амаль 80 гектараў поля, падзелена была на сектары: чатыры для радавых, пяты — таварны склад і шосты сектар — афіцэрскі.

Шталяг 366, — чытаем у гэтым жа даведніку, — *галоўным чынам быў прызначаны для савецкіх ваеннапалонных. Пазней, у гадах 1942-43 гітлераўцы трымалі тут запалоненых французаў, а ў 1944 годзе загналі туды і італьянцаў. Першы транспарт савецкіх ваеннапалонных гітлераўцы даставілі ў Сухазебры 28 чэрвеня 1941 года..."*

Хацеў бы я звярнуць увагу на гэтую дату: **28 чэрвеня 1941 года,** на шосты дзень вайны, не раней. Яна пасрэдна пацвярджае, што да гэтага часу савецкія воіны геройскі трымаліся над Бугам.

„Адначасова ў лагеры, — чытаем у даведніку *„Гітлераўскія лагеры..."*, — *знаходзілася ад 5 да 20 тысяч ваеннапалонных. Найбольш у снежні 1942 года — 19459 савецкіх ваеннапалонных і 716 французаў..."*

Як ён, гэты сапраўдны лагер смерці, запісаўся ў памяці Івана Шыбакова?

„Гэта быў, — піша ён, — *вельмі ўмацаваны лагер з мноствам радоў калючага дроту, што нават і птушка не змагла праціснуцца. За дратамі — вежы з кулямётнымі гнёздамі..."*

Гэтых вежаў было чатыры: дзве побач галоўных варот, якія знаходзіліся з боку чыгуначнай дарогі, адна па-суседску з будынкам камендатуры і адна на супрацьлеглым баку драцяной агарожы, бліжэй вёскі Сухазебры. Апрача вежаў з кулямётнымі гнёздамі, на кожным рагу агарожы знаходзіліся вежы з вартавымі наглядальнікамі.

„Не было тут ані адной раслінкі, — піша Іван Шыбакоў. — *Пясок, як на пустыні. Лагер быў падзелены драцяной загараддзю на паасобныя клеткі. Усе мы днявалі і начавалі пад адкрытым небам — у дождж і ў спёку. Разам здаровыя і хворыя, палонных асабліва мучыла дызентэрыя, значыць, заразлівы крывавы панос. У лагеры знаходзіліся толькі два домікі..."*

У адчаі ваеннапалонныя ў лагеры Сухазебры кідаліся на загарадзь з калючага дроту, каб вырвацца на волю. Вось адзін з іх так і павіс на дроце, застрэлены гітлераўцамі.

А тут набліжалася лютая зіма. Як удалося перажыць яе Івану Шыбакову? Аб гэтым — праз тыдзень.

Віктар Рудчык

Куток практычных ведаў

У здаровым целе здаровы дух

МЯТА

Салодка пахнучая мята, хто яе не ведае! Можа яна і не для ўсіх пахне соладка, але напэўна пахне вельмі моцна і гэты запах прыносіць нам спакой, халадок, асалоду, бадзёрасць. У старажытным Рыме, чакаючы гасцей, гаспадары націралі лісцем мяты сталы, а сцены сталовага пакою спырсквалі мятнай вадой. У сярэдневякоўі жакі насілі на галаве вяночкі з лісця мяты, і гэта мела асвяжаць іх розум і пабуджаць энергію. Мята належыць да зёлаў, тыповых для міжземнаморскіх краін, выступае яна аж у 3200 гатунках, у Польшчы — у 77 гатунках. Здаўна, аднак, вырошчваюць у нас і ў Еўропе адзін сорт мяты — mentha piperita — з увагі на яе ўсебаковае і шырокае прымяненне ў харчавой прамысловасці, у касметыцы і медыцыне.

Галоўнай састаўной часткай мяты з'яўляецца мятнае масла, якое шырока прымяняецца ў лячэнні розных хвароб дзякуючы яго ўласнасцям, утаймоўваючым боль, а асабліва пры рэўматычных і нервовых хваробах. Выкарыстоўваюць яго таксама для парашкоў і зубных паст і не толькі дзеля таго, каб быў у іх прыемны смак і запах, але і таму, што мае ён свой дэзінфекуючы ўплыў. Значную колькасць мятнага масла выкарыстоўваюць у харчавой прамысловасці для вырабу цукерак і алкаголю.

Каштоўнай сыравінай з'яўляецца таксама само зелле гэтай мяты. Лісцё, яе спрыяе больш інтэнсіўнаму выдзяленню жалудачнага соку, паляпшае апетыт, дзейнічае як сродак, які ліквідуе празмерную ферментацыю, як сродак супраць выніта, утаймоўваючы кроў, жоўцегонны, нарэшце, як сродак, які паляпшае смак лякарстваў. Напар з лісця мяты выкарыстоўваецца паўсюдна як чай, як халодны мятны напітак.

Усё часцей мята ўваходзіць у склад розных прыпраў да розных страў, напрыклад, да бараніны. Выкарыстоўваюць яе таксама, калі вараць маладую бульбу і смажаць фрыткі. Цудоўныя эфекты дае мята, калі дадамо яе да салатаў з памідораў, шпінаку, або нават паніруючы свіныя адбіўныя катлеты.

Эскулап

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, мне 16 год, вучуся ў агульнаадукацыйным ліцэі. Яшчэ зімою ў нашай школе была забава, на якую прыйшлі вучні з тэхнікума. І тады я пазнаёмілася з Юркам, на год старэйшым за мяне. І хаця быў гэта школьны год, шмат навукі, але спатыкаліся мы часта, амаль штодзённа. Юрка мне гаварыў шмат мілых слоў, гаварыў, што кахае мяне ўсім сэрцам, што такой дзяўчыны яшчэ ў жыцці не бачыў. Я была ачаравана яго словамі і верыла, што наша каханне будзе вечным. Гаварылі мы, што ў будучыні пажэнімся, будзем жыць шчасліва. Былі гэта цудоўныя дні. Скончыўся школьны год, насталі канікулы, свабодны час. Чаго ж больш трэба? Думала, што ўжо цэлымі днямі мы будзем разам. А тут сталася інакш. Юрка перастаў да мяне прыходзіць. Я выходзіла на вуліцу, выглядала. Аж нядаўна сяброўка прыйшла да мяне і кажа, што бачыла яго з дзяўчынай — у парку, вечарам, ішлі абняўшыся. З таго часу не магу ні есці, ні спаць, свет стаў нямілы. Як жа так сталася? Чаму змяніў ён мяне на іншую? Як жыць мне цяпер?

Аня з Беластока

Аня! Вы абое яшчэ вельмі маладыя. Якраз у такім узросце нараджаецца каханне. Яно гарачае, здаецца, канца яму ніколі не будзе, а тут якраз наадварот — канец прыходзіць пераважна раптоўна, неспадзявана, бо яно нетрывалае. І не трэба гэтага кахання браць сур'ёзна — было, прамінула і будзе наступнае. А з папярэдняга астанецца толькі ўспамін.

Сэрцайка

ТРЫБУНА чытачоў

ВЕЛЬМІ ВАЖНАЕ ДЛЯ БЕЛАСТОКА

Наш горад Беласток — вялікі прамысловы і культурны цэнтр паўночнаўсходняй часткі краіны. Горад хутка развіваецца. Калі прыязджаюць госці, якія пабывалі ў Беластоку 10 год таму назад, здзіўляюцца тэмпу і пераменам. Вырастаюць новыя раёны, напрыклад, у апошнія гады з заходняга боку горада пачаў расці вялікі пасёлак, які назвалі „Сонечным Стокам". Развіваюцца Беластоцкія вузы, прыбывае студэнтаў. Усё гэта спрые і развіццю руху ў горадзе. Трэба ездзіць на работу, на вучобу, часта з аднаго канца горада ў другі. І гэтыя даезды ў Беластоку з'яўляюцца вялікай праблемай. Наша гарадское камунікацыйнае прадпрыемства (МПК) не можа датрымаць крок бурнаму развіццю гарадскога руху. Замала ў нас аўтобусаў, замала іх прыбывае гораду. Беластаччанам даводзіцца доўга чакаць на прыпынках. А ўжо зусім немагчымым з'яўляецца паварот дадому, калі каму трэба позвім вечарам вяртацца з ускраіны горада. А найгоршая бяда, калі нехта прыязджае ў Беласток цягніком. Як яму дабрацца дадому? Невядома чаму, гарадскія ўлады ліквідавалі камунікацыю ўначы. Ёсць у нашай краіне меншыя гарады, для прыкладу Каліш, які налічвае каля 100 тысяч жыхароў, і мае дзве начныя лініі — аўтобусы 101 і 102, якімі штогадзіну з усіх раёнаў горада вы даедзеце на чыгуначны вакзал і з вакзала дамоў. У нас таксама цягнікі прыязджаюць позна, а вельмі часта спазняюцца, таксама і пасля 23 гадзіны да 4 гадзіны раніцы. І калі хто прыедзе ў гэты час цягніком, то вымушаны перамерыць цэлы горад каб дайсці да хаты. Гэта, праўда, нядрэнная зарадка, але з багажом — гэта ўжо не жарт. Хтосьці мог бы сказаць: ёсць у Беластоку „таксі". Ну так, і аб іх трэба дбаць, яны ж таксама мусяць жыць. З коштамі яшчэ на нейкі час можна было б прымірыцца, але горш злавіць тое „таксі".

Нам здаецца, што ў Беластоку гэтую праблему можна развязаць такім простым спосабам: адкрыць уначы тры лініі, якія будуць даязджаць да чыгуначнага вакзала. Адну лінію пусціць у раён Новага Места, другую вуліцай Ліповай, Сянкевіча — на Выгоду, а трэцюю — Алеяй 1 Мая ў Дайліды. Ад гэтых ліній жыхары дойдуць усюды.

Такія пажаданні жыхары ўзнімалі даўно. Ставім іх сёння зноў пад развагу нашым добрым і клапатлівым уладам горада. Жыццё больш як 220-тысячнага горада пільна вымагае развязкі гэтай справы.

Янтар

МЯЧ НА ВУЛІЦЫ

Насталі цёплыя і доўгія дні. У такі час добра пагуляць у мяч. І вось што зрабіць, калі няма дзе? У такой сітуацыі знаходзіцца моладзь з вёскі Дубічы Асочныя. Тут няма месца на спартыўныя гульні, хоць моладзь і горнецца, асабліва да футболу. Хлопцы іграюць у мяч на вуліцы. Трэба сказаць, што не раз хадзілі яны ў гэтай справе ў Гайнаўку ў гміну з просьбай прыдзяліць месца на футбольную пляцоўку. Гміна абяцае, але адцягвае. Хлопцы хочуць удзельнічаць у розыгрышах, але ці ж на вуліцы могуць рыхтавацца?

Ян Карчэўскі

АЎТАРСКАЯ СУСТРЭЧА

Вёску Тапаркі ў Кляшчэлеўскай гміне наведала маладая беларуская паэтэса, родам з Мора, Ірэна Баравік. А было гэта ў суботу і падвечар. Мясцовая святліца была запоўнена людзьмі. Ірэна Баравік расказала сваю біяграфію, а потым чытала вершы, якія вельмі ўсім спадабаліся. На заканчэнне маладая наша паэтэса прадавала з уласнай дэдыкацыяй свой зборнік вершаў „Супраць ветру". Людзі ахвотна куплялі яго і былі задаволены сустрэчай.

М. Панфілюк

ПАРНАС

Чытальніцкая старонка на неабавязковых няхах

МОЯ МАТЫ

(На гаворцы в. Данцы Бела-Падляшскага ваяводства)

Прыйжджіе вона до мэнэ ў звычайных чоботьох з холявамы, у вышываному короткому кожусі цэглястого кольору і ў зэлёный хустці-шаляныўцы з рожамы на голові.

Як уходыть, дывыцця мыло на мэнэ своймі сынімы очыма, цілуе мэнэ у выды і стаўляе на пудлогу свою корзінку, што юй выплій з лозы Клім Кульгавы, который ўсім жункам у нашому сэлі выплітае корзінкі й кошыкі.

Потом вытягае з тэйі корзінкі для мэнэ гостыниці. Подае піўнычка вароного, чэрвоны яблыка, солодкы сухарыкі, хліб і масло.

— Йіж, сыночку хліб, я ўчора його сама пэкла. А масло тожэ ўчора ў быянцы зо свіжойі смэтаны я збыла!, Йіж, Іванку, нэхай на здоров'е тобі будэ!

І я йім той пахушчый хліб, пэчоны матэрынымы рукамы.

Ныхто мэнэ так нэ любыть як мама. Я тэж ныкого так у світы нэ кохаю як свою маму. Ныколі й ныгдэ я своейі мамы нэ ўстыдаўся. Ныколі й ныгдэ я руднёй матэрыньской мовы нэ цураўся. Я свою маму люблю за ўсё, шчо мні вона дала й дае. Найбуольш йійі кохаю за тое, шчо научыла мэнэ говорыты найхорушшою мовою на світы і прышчыпыла до ейі мою жэжку любоў.

„Сынку, усі мовы на світы е хорошы, але наша е найхорушша. Наша мова е така гожа, як літом той прыбужаньскы луг, шчо цвытэ всякымы квіткамы. Наша мова е така богата, як тое сыне нэбо засіянэ незлічонымы зорамы ў серпнёву нуоч. Наша мова е така чыста, як той сніг, шчо зымою прыкрые нашу землю. Наша мова е така мылозвучна, як той спіў птушок, шчо навэсні выспівують на ўсі голосы ў нашому бэрэзовому гаёчку".

Сядае моя мама на стульчыку коло мэнэ, і мы говорымо, говорымо...

Іван Ігнацюк

МАЯ ВЁСКА-ГАРАДОК

Сёння хачу напісаць я пра вёску, пра якую на Беласточчыне, пэўна, мала хто і ведае. Тым больш, што ніхто яшчэ не пісаў пра яе на старонках „Нівы". Мая вёска-гарадок называецца Краснопаль, ляжыць яна пры дарозе з горада Сейны ў Сувалкі. Да ваяводскіх Сувалкаў адгэтуль 21 кіламетр.

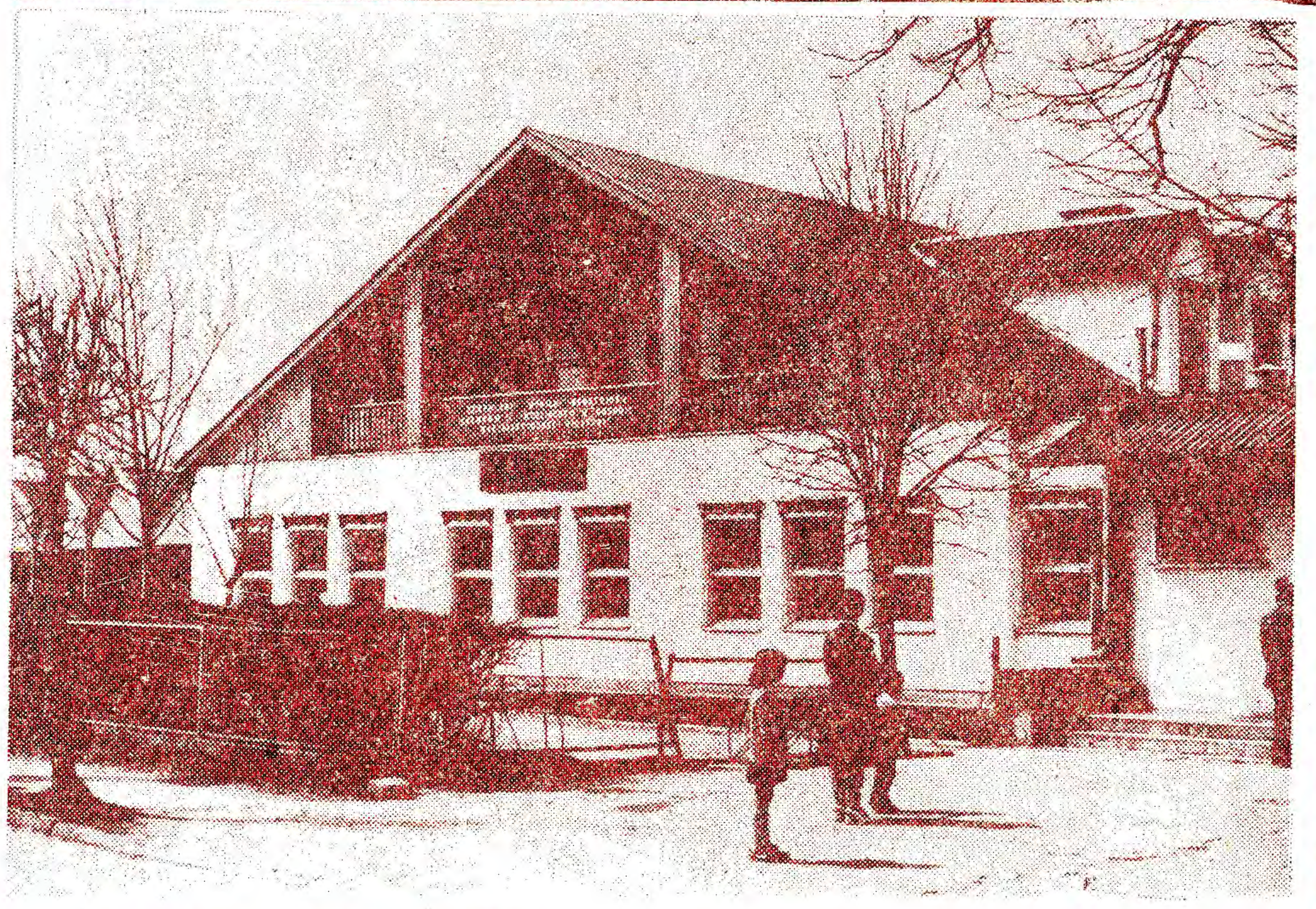
Зараз жыве тут 360 жыхароў. У кожнай хаце чатыры-шэсць чалавек. Пішу я: вёска-гарадок, бо вёскай завуць яе мясцовыя жыхары. А тыя, што жывуць на хутарах, або ў суседніх вёсках гавораць: „Паеду ў мястэчка Краснопаль што-небудзь купіць", або „паеду ў гарадок Краснопаль выпіць піва".

У самым цэнтры Краснопаля знаходзяцца тры крамы з прадуктовымі таварамі, адзін гандлёвы павільён, жалезная крама, спулдзельчы банк, філіял ГСу, рэстаран „Вікінг", пошта, гміна, СКР, пажарная самаахова, электрычны млын, клуб кніжкі і прэсы, кіно „Старт", тартак, малачарня, школа-васьмігодка і розныя паслуговыя пункты. Пасярод вёскі над усімі хатамі, красуецца вельмі ўжо стары, але рэдка сустракаемы на Сувальшчыне вятрак. Даўней тут малолі на вецер, але гаспадар памёр і млын перастаў працаваць.

За вёскай, па шашы ў Сувалкі, пабудавана была вялікая ферма гадоўлі кароў на 3 тысячы штук. Яе хутка закончаць, і паплывуць тады рака малака.

Наогул сама вёска-гарадок Краснопаль знаходзіцца ў вельмі маляўнічым месцы. З паўночна-ўсходняга боку, кіламетр за вёскай, быццам вялікая птушка, прыкрыла сваім крылом вёску вельмі шырокая і доўгая паласа лесу. Далей на захад, паўкіламетра ад вёскі, разлілося возера Доўгае на 2,5 кіламетра даўжыні і 800 метраў шырыні. Паўднёвую частку займаюць лугі і сенажаці, украшаныя ўзгоркамі, бо трэба вам ведаць, што тут, на Сувальшчыне, няма такіх раўнін, як на Гайнаўшчыне. Усё гэта прыцягвае летам турыстаў з усёй нашай краіны. Але аб гэтым напішу ў другі раз.

Янка Бура,
Краснопаль

НОВАЯ „ЗУБРОЎКА"

У Белавежы аддадзены часткова ў карыстанне новы будынак рэстарана „Зуброўка" з характэрным пушчанскім унутраным абсталяваннем. Можа памясціць аднаразова 180 асоб. Дадатковых 100 месц — на тэрасе. Неўзабаве пачне працаваць бар і гасцініца, якая будзе размешчана на 2 паверсе. Агульны кошт пабудовы найбольшага ў Белавежы рэстарана складзе суму ў 15 мільёнаў зл. Рэстаран II катэгорыі і падпарадкаваны мясцовай ГС. Ужо цяпер ахвотна наведваюць яго шматлікія турысты і экскурсанты. Дадатковым атракцыёнам з'яўляюцца дансінгі (проста гаворачы — танцы), якія наладжваюцца тут па чацвяргах і суботах.

Тэкст і фота **Пётр Байко**

ПОШТА

Іван Казлоўскі, Вішнявец, Беларусь. „Чытаючы „Ніву", бачу, як жывуць людзі на Беласточчыне. Ганаруся тым, што ў Польшчы ёсць беларускія школы. Нізкі паклон, шчырае прывітанне ўсім настаўнікам і вучням, якія вучаць родную мову — ад нашых настаўнікаў. Быў у адной школе, там настаўніца, мой добры сябра, арганізавала ў кабінеце беларускай літаратуры выстаўку „У нас у гасцях „Ніва".

За прысланыя слоўнікі вельмі, вельмі дзякуем.

Уладзімір Гарустовіч, Гайнаўка. „У мяне да вас просьба: памажыце мне набыць „Слоўнік беларускі", таксама граматыку. Прашу вас, пагаварыце ў кнігарні, праверце і напішыце мне. Вы пахвалілі мой артыкул пра Скупава. Прышлю вам яшчэ. Пісаў першы артыкул, абапіраючыся не на граматыку, а на „мацярынскую" мову. Калі атрымаю навуковыя дапаможнікі, буду пісаць больш упэўнена."

Памагчы вам хочам ад усяго сэрца. На жаль, калі такія дапаможнікі ў кнігарні і паяўляюцца, то мала, і хутка знікаюць. Але, дзякуючы прысланаму нам дару Івана Казлоўскага, высылаем вам „Арфаграфічны слоўнік" і „Фразеалагічны слоўнік". Але... пісанне на „мацярынскай" мове — гэта цудоўнае пісанне па-беларуску. Чакаем такога пісання. Дзякуем і за запрашэнне наведаць вас. Скарыстаем.

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „ВЕТЭРЫНАР НА ВЁСЦЫ", „Ніва", № 12 (1256) ад 23.III.80 г.

Адказвае: WOJEWÓDZKI ZAKŁAD WETERYNARII W BIAŁYMSTOKU.

W wyniku rozpoznania skargi ustalono, że była ona słuszna, gdyż rzeczywiście przez okres od 8 lutego do 10 marca br. — brak było benzyny do samochodów służbowych w Specjalistycznej Lecznicy dla Zwierząt w Bielsku Podlaskim oraz w wielu innych państwowych zakładach leczniczych dla zwierząt (PZLZ) na terenie województwa.

Wojewódzki Zakład Weterynarii wyczerpał bowiem przydzielone mu w niedostatecznej ilości talony na paliwa płynne i podległe jednostki organizacyjne nie mogły zrealizować nowych zakupów paliw.

Krytyczna sprawa braku benzyny w PZLZ zaistniała w sytuacji wprowadzanych w całym kraju oszczędności paliwowo-energetycznych. Wojewódzki Zakład Weterynarii kilkakrotnie zgłaszał sygnały do Wydziału Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Leśnictwa — jako do swojej jednostki zwierzchniej — o niedostatecznych przydziałach paliw płynnych i groźbie unieruchomienia samochodów pogotowia weterynaryjnego na terenie województwa. Ponieważ starania Wydziału o wygospodarowanie dla WZWet. większej ilości talonów na paliwa płynne nie dawały rezultatu, Wojewódzki Lekarz Weterynarii wystąpił w dniu 8 lutego 1980 roku bezpośrednio do Pełnomocnika Wojewody d/s Rozdziału Paliw, z prośbą o pozytywne załatwienie tego bardzo pilnego i ważnego dla weterynarii i rolników problemu.

Po upływie kilku tygodni udało się władzom wojewódzkim pomyślnie załatwić sprawę przydziału większej ilości paliw, co ostatecznie zażegnało krytyczną sytuację nie użytkowania znacznej części samochodów służbowych PZLZ.

Potrzeby na paliwa i oleje silnikowe nie zostały jednak w pełni zaspokojone, a tylko w około 80%; przy bardzo oszczędnym i racjonalnym użytkowaniu samochodów służbowych otrzymane przydziały pozwalają realizować podstawowe zadania weterynaryjne w zakresie profilaktyki i lecznictwa.

Notatka prasowa p.t. „Weterynarz na wsi" pochodzi od Obywatela Walentego Siemieniuka zamieszkałego w Rajkach.

Dojechano do tego rolnika i przeprowadzono w jego domu rozmowę z nim, z której wywnioskowano, że jest to światły Obywatel o nastawieniu społecznika, który w oparciu o własny przykład konieczności zawezwania taxi, chciał — życzliwie dla weterynarii— rozwiązać ogólny problem braku dostatecznej ilości paliw w zakładach leczniczych dla zwierząt.

Ustalono, że w porównaniu z kosztem użycia przez PZLZ służbowego środka lokomocji, rolnik — z tytułu użycia taxi — poniósł dodatkowy koszt w wysokości 60 zł.

Z-ca Dyrektora
lek. wet. **Tadeusz Parobczy**

Да публікацыі „ЧАЙ ЦІ ПАМЫІ?", „Ніва", № 16 (1260) ад 20.04.80 г.

Адказвае: WOJEWÓDZKA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW, ODDZIAŁ W HAJNÓWCE.

W odpowiedzi na notatkę zamieszczoną w prasie dotyczącą podania zimnej herbaty w barze samoobsługowym informuję:

W stosunku do pracownicy winnej powyższego zaniedbania wyciągnięto wnioski służbowe w postaci potrącenia premii w 100% za m-c kwiecień 80 r. Zwrócona została również uwaga kierownikowi zakładu na okoliczność zwiększenia nadzoru nad pracą podległego personelu szczególnie pod względem jakości.

Przepraszamy i prosimy o dalsze korzystanie z naszych usług.

Dyrektor Oddziału
Cezary Czarnecki

Да публікацыі „СЛЁЗЫ" („Якія мы людзі") „Ніва", № 15 (1259) ад 13.04.80 г.

Адказвае: PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWEJ KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W BIAŁYMSTOKU.

W odpowiedzi na artykuł pt. „Łzy", na łamach waszego tygodnika wyjaśniamy, że w turnusie nie zakłada się pracy z wyjazdem na noclegi jednopokojowe dla kobiet. Niewielka ilość około 13 kobiet pracują jako konduktorki, pełnią rezerwę, oraz wysyłane są na trasy jednodniowe względnie linie podmiejskie. Nadmieniamy, że większość kobiet w wieloletnie pracownice w wieku przedemerytalnym. Może zaistnieć wypadek wyjazdu na nocną trasę w terenie, ale tylko za zgodą pracownicy.

Jednocześnie informujemy, że Oddział nasz przechodzi na obsługę jednoosobową i w najbliższym czasie nie będziemy zatrudniać konduktorów całkowicie.

Z-ca Dyrektora
d/s technicznych
inż. **Bogusław Jelski**

Да публікацыі „КЛОПАТ СТОРАЖУ", „Ніва", № 17 (1261) ад 27.04.80 г.

Адказвае: WOJEWÓDZKIE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLU WEWNĘTRZNEGO W BIAŁYMSTOKU.

Wyjaśniamy, że lokalizacja pawilonu — sklepu dziewiarskiego przy ul. Gagarina, była tymczasowa. Pas drogowy, przy którym usytuowany jest sklep miał być modernizowany w 1978 r. a w latach następnych przewidywano budowę kanału c.o.

W związku z powyższym, jak i złym stanem technicznym zlikwidowano sprzedaż artykułów przemysłowych w pawilonie, a budynek przeznaczono do rozbiórki.

Pawilon handlowy przy ul. Gagarina został sprzedany Przedsiębiorstwu Transportowemu Handlu Wewnętrznego w Białymstoku, które winno dokonać rozbiórki.

Z-ca Dyrektora d/s Rozwoju
mgr **Janusz Monko**

Імпартгумар

ПАДАБЕНСТВА

Дырэктар устаў, адкашляўся і, гледзячы Сямёну Фамічу Клюеву проста ў вочы, загаварыў:

— Не, Сямён Фаміч, няма ў вас галавы на плячах. І не пярэчце. Гэта ж падабенства, а не галава. Натуральнае падабенства, выдадзенае вам матухнай-прыродай з гуманных матываў, каб нічым не адрозніваліся ад іншых супрацоўнікаў. Дык не мелі б вы, Сямён Фаміч, на сваіх плячах гэтага падабенства, вас бы ў грамадскі транспарт не пусцілі, на работу не ўзялі і наогул зацягалі б па кунсткамерах... Ах, дык вы факты хочаце? Калі ласка! Калі б у вас, Сямён Фаміч, была б у наяўнасці галава, то ці ж прывезлі б вы падманным шляхам машыну дасканалай цэглы на свой загарадны садовы ўчастак? Гэтая цэгла, між іншым, прадназначалася дзяржавай для іншага будаўніцтва. З-за вас, можа, плаціну ў тэрміне не пабудуюць ці хімкамбінат — аб гэтым вы не падумалі? Правільна, таму што няма чым! А вось яшчэ факт: соцстрахаўскія пуцёўкі раздаеце толькі сваім любімчыкам-падхалімам, а сумленнаму працаўніку — дуля! Ніводнага выключэння, хоць бы для адводу вачэй, не зрабілі. Глядзіце, Сямён Фаміч, дачакаецеся сігналу ў вышэйстаячыя інстанцыі. Вам трэба гэта? Вось і атрымліваецца, што падабенства ў вас на плячах замест галавы... Або іншы выпадак узяць. „Зарэзалі" Гуніну дысертацыю, а самі яе перадралі і змясцілі ў рэфератыўны журнал за сваім подпісам! А Гуніну нават прэмію дрэнненькую не далі, каб ён вас не паліваў на кожным рагу... Дзе ваша галава была, Сямён Фаміч? Маўчыце... То-та ж! Ну добра, на першы раз хопіць. Але ўлічыце, гэта толькі пачатак. У наступны раз я буду крытыкаваць вас яшчэ больш сур'ёзна...

Дырэктар Сямён Фаміч Клюеў адыйшоў ад люстра, апрануў паліто і паспяшаўся на работу.

Анатолій Цітоў

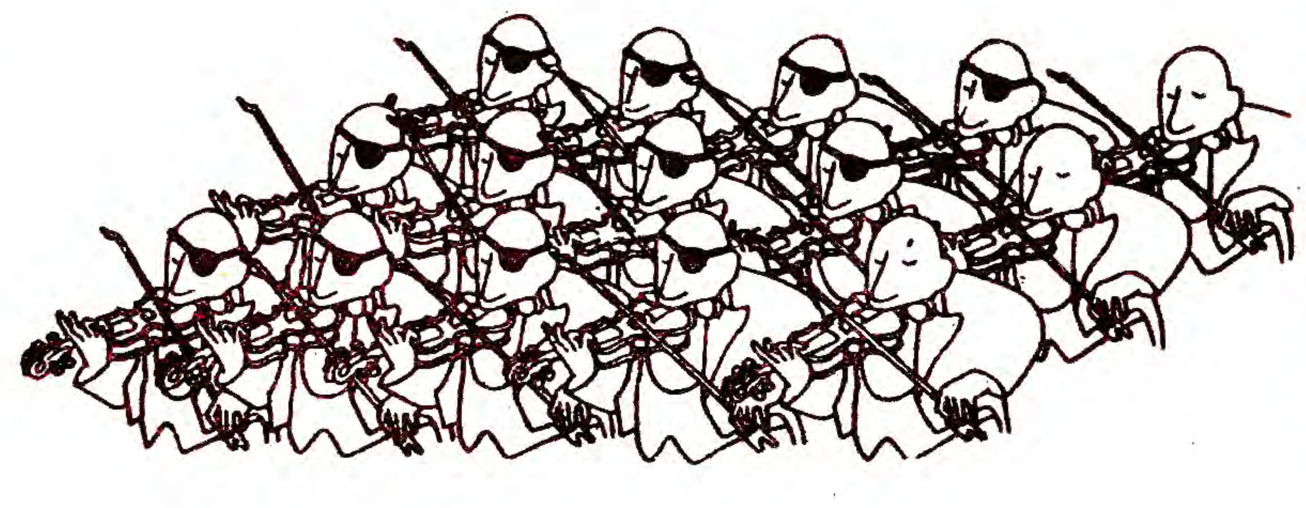

— *Жонка, дзе падзеўся мой адэкалон?*

Лёг на аперацыю: акуліст знайшоў у воку бервяно.

НІЎКА

Без слоў.

ЁН НЕ ВІНАВАТЫ

Пабывала маці ў дачкі на ферме ды і пытае:

— Алеся, а чаго гэта ваш заатэхнік так лаецца?

— Ды бачыш, мама, ён жа не вінаваты, што яго вучылі працаваць з жывёлінай, а не з людзьмі.

ВЫПРАБАВАННЕ

— Калі б я кінулася ў раку, ты б выратаваў мяне?

„А калі я скажу „так", ты кінешся?

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

У цёмным завулку сустрэліся двое мужчын. Адзін выхапіў нож і крыкнуў:

— Грошы!

Другі выцягнуў з кішэні пісталет і спытаў:

— Навошта?

— Я хацеў размяняць пяцьдзесят долараў...

*

— Дзядуля не вельмі разгневаўся, калі яго правялі на таможні?

— Наадварот. Дык пры наглядзе знайшлі яго акуляры, якія прапалі тыдзень назад!

МІНІВЕРШЫ

ПАЎНЮСЕНЬКІ

— Устань! Я выклікаў таксі.
Цябе ж чакаюць жонка з цешчай...
— Я зараз... Толькі не трасі...
Ды не трасі ж! А то расплешчаш.

А. Куруленка

„ЦАНІЦЕЛЬ" ХАРАСТВА

— Якое дзіва! —
з захапленнем гаварыў,
У заапарку лань убачыўшы,
прыгожага „цаніцель". —
Які б я суп з яе зварыў
Або засмажыў шашлычок ці
шніцэль!

У. Рудзінскі

Алімпійскі погляд.

З „Весніка Задрыпоніі"

КУЛЬТУРА АБСЛУГОЎВАННЯ

У рэстаране „Ачаг", дзякуючы безупыннаму павышэнню кваліфікацыі, усе рахункі выпісваюцца правільна. Нават самы ўнікліві рэвізор не выявіць у іх граматычных і сінтаксічных памылак.

ГУМАР З БАРАДОЮ

Лысы суддзя дапытвае селяніна:

— Што прымусіла цябе не заплаціць падатак?

— Нічога не вырасла, паночку, — адказаў селянін, — зямля пустая.

Суддзя паказаў пальцам на зямлю і дадаў:

— Калі б ты, гультай, захацеў, дык і на пустой зямлі вырасла б што-небудзь!

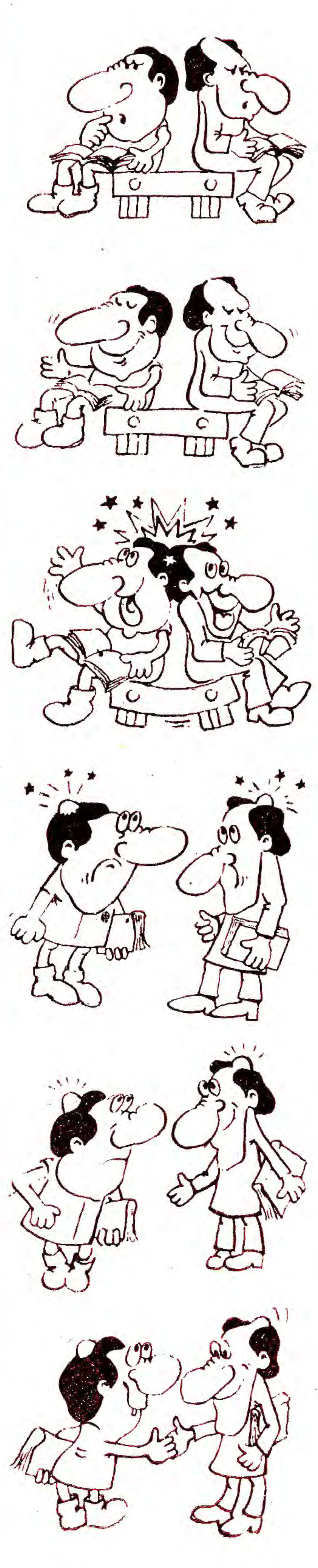
Селянін паказаў пальцам на лысіну суддзі і запытаў:

— А хіба на тваёй галаве, паночку, штосьці колечы расце, калі яна зусім пустая?

ХТО ВЕДАЕ

— У нас зусім адсутнічае музыкальная культура. Учора, калі я іграў на электрагітары, сусед выбіў у маіх вокнах шкло.

— Мабыць, ён гэта зрабіў, каб лепш чуць?

Без слоў.

З гарантыяй надзейнасці.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Tylko mnie poproś do tańca

Słowa: Bogdan Olewicz
Muzyka: Wanda Żukowska

Ty, co za nic garść marzeń mych masz
za nic je masz,
tak krótko trwa
życie moje.
Ty, co dni w roku nie zliczysz, czy wiesz,
czy wiesz, co to jest strach
u schyłku dnia?
Ty nie chodzisz spać,
a ja się boję
Coraz bliżej
kroki słyszę,
jedną chwilę
jeszcze, a tylko...

Tylko mnie poproś do tańca,
ja na nic więcej nie liczę,
od krańca świata do krańca,
od piekła do nieba bram.
Tylko mnie poproś do tańca,
jakbyś mnie kochał nad życie,
ja ci z nadziei różańca
odpust dam.
Tylko mnie poproś do tańca
dopóki młoda godzina,
pożółknie zegara tarcza
zanim wybije mój czas.
Tylko mnie poproś do tańca,
w którym się życie zatrzyma,
ta płyta chociaż już zdarta,
jeszcze gra.

Ty, co sny nam układasz do gry,
myśli me znasz
i za nic masz
szanse moje.
Ty, co słońce rozwieszach, ty wiesz,
dobrze wiesz,
wszystko ma kres.
Czy boisz się?
Raz wysłuchaj mnie,
nie myśl o sobie.

Tylko mnie poproś do tańca...

ШЧЫРАЯ РАЗМОВА

— Такі шалёны век настаў, — гаворыць задрыпанка суседцы. — Добра, што ёсць адзін дзень у месяцы, калі мусіш адарвацца ад усіх спраў і шчыра пагаварыць з мужам.

— Пра што ж вы тады гаворыце?

— „Дай грошы", — кажу я яму, а ён адказвае: „Калі ласка".

— Гэта і ўся шчырая размова? — здзіўляецца сяброўка.

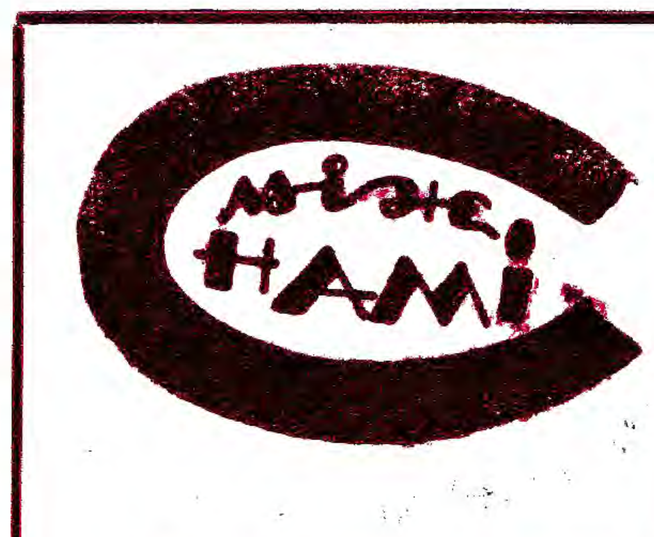
— Бывае і даўжэйшая. Але гэта тады, калі муж упарціцца.

КУРЁЗЫ

ЭКАНОМНЫЯ ПРЫНЦЭСЫ

Гардэроб членаў царскіх і каралеўскіх дамоў заўсёды славіўся мноствам разнастайных адзенняў, аздобленых срэбранымі і залатымі ўпрыгожаннямі і каштоўным каменнямі. У адной рускай імператрыцы былі тысячы дарагіх сукенак, кожную з якіх яна апранала, можа, толькі раз у жыцці. Гэтая традыцыя дайшла і да нашых дзён. Яе прытрымліваліся і члены каралеўскай сям'і Вялікабрытаніі.

А вось нядаўна англічане заўважылі ў экіпіроўцы каралеўскіх асоб істотныя змены. Дачка каралевы Елізаветы прынцэса Анна ў час візіту ў Партугалію паявілася на прыёме ў тым сарафане, які на ёй бачылі некалькі гадоў назад. Гэта стала сенсацыйнай падзеяй. Мясцовыя рэпарцёры адразу ж змясцілі ў двух лонданскіх газетах здымкі, каб пацвердзіць такую акалічнасць. Затым тыя ж здымкі побач з другімі ранейшымі (каб зверыцца) абышлі амаль усе брытанскія перыядычныя выданні. Потым паляцела палагоска, што прынцэса Анна не першы раз апранаецца ў старое адзенне, больш таго, са слоў прыдворных краўцоў, яна даўно праніцоўвае свае ранейшыя ўбранні. Людзі не на жарт пачалі ламаць галовы, чым растлумачыць такі факт. Да чаго дайшла старая добрая Англія! Збяднела, прыйшла ў заняпад ці што? Тады суайчыннікі, якія яшчэ не растрацілі глыбокую пашану да каралеўскай сям'і, каб аберагчы яе гонар, пачалі распаўсюджваць чуткі пра тое, што, маўляў, паколькі ў Вялікабрытаніі жыццё ў апошнія гады падаражала, то і члены каралеўскай сям'і вырашылі таксама ж абыходзіцца з туалетамі больш эканомна. І гэта павінна стаць узорам для ўсіх англічан, а не прычынай для зласлівых гаворак.

Чым шасцярня меншая, тым больш ёй даводзіцца круціцца.